

KOLOZSVÁRI BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
ERDÉLYI TUDOMÁNYOS INTÉZET

LEVÉLTÁRI ADATOK A DÉSI FAZEKAS CÉH TÖRTÉNETÉHEZ

BEVEZETÉSSEL ÉS JEGYZETEKSEL KÖZZÉTESZI

SZABÓ T. ATTILA

KOLOZSVÁR, 1947
MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET R.-T.

*Erdélyi Tudományos Intézet
Kolozsvár, Arany János-u. 11.*

A SZERKESZTÉSÉRT ÉS A KIADÁSÉRT SZABÓ T. ATTILA FELEL

MINERVA R.-T. KOLOZSVÁR. No. 99. FSOC. JUD. CLUJ. 235.

Már negyedfél évtizede annak, hogy 1913-ban SZÁDECZKY LAJOS válogatott okleveles anyaggal közzétette az egykori Magyarország területének iparfejlődését és céhtörténetét tárgyaló munkáját,¹ mégis ez a kiadvány, különösen erdélyi vonatkozásban, nem adott a magyar ipar- és céhtörténet kutatásának olyan lökést, mint amelyet várni lehetett volna, Mindössze két kolozsvári céh, a szabók² és az ötvösök³ céhe történetének készült el legalább a XVIII. századig terjedő szakasza.

Felette sajnálatos, hogy azóta sem terelődött rá a figyelem azokra a városi iparágakra és céhszervezetekre, amelyek termékeik révén a nép életében különösen fontos szerepet játszottak. Ez iparágak között elsőrangú jelentőségű volt a múltban éppen a fazekasság. Az eddigi adatok szerint az erdélyi városi fazekasság céhszervezetének keretei (nem tekintve a szász székek területén lévő egykor szász jellegű városok középkorig visszanyúló céhszervezeteit) az erdélyi fejedelemség kialakulási korától kezdve formálódnak ki véglegesen. A rendelkezésünkre álló adatok szerint a dési fazekas céh meg éppen a legrégebbi erdélyi fazekas céhek közé tartozik, hiszen az első ismert, céhrendtartásokat magába foglaló céhlevele 1570 tájáról való. Ennél előbbi időből csak Kolozsvárról említenek fazekas céhet (1512)⁴ és csak a désszel egyidőből, 1572-ből tudunk a székelyudvarhelyi fazekasok céhszervezetéről is.⁵ Egyes, jobbra szász jellegű erdélyi városoknak a XVI. szá-

¹ Iparfejlődés és a céhek története Magyarországon okirattárral (1307—1848). Bp., 1913. I—II. köt. (Az Országos Iparegyesület Bárány Kornfeld Zsigmond-Könyvtára VI—VII. köt.).

² Rajka Géza, A kolozsvári szabó céh története a XV—XVII. században. Kvár, 1913.

³ Novák József, A kolozsvári ötvös céh a XVIII. századig. Kvár, 1915. — Ezen kívül megjelent két népszerűsítő jellegű kisebb kiadvány: Veress Endre, Az erdélyi ipari céhek élete, (Iparos könyvtár 1.). Kvár, 1929. — Ua., A kolozsvári Szent Mihály templom céházslói és a céhek története. Kvár, é. n.

⁴ Szádeczky, i. m. II, 330.

⁵ I. h. II, 340.

zadban meglévő fazekas céh szervezetein⁶ kívül a többi erdélyi város fazekas céheire vonatkozólag aztán csak a XVII.—XVIII. századból vannak az első adataink.⁷

Mindezeket előrebocsátva, valóban sajnálatos, hogy legnagyobb vármegye-monográfiánk Désre vonatkozó részében csak egy-két elszórt adatra bukkanunk nemcsak a Dés környékét, de Besztercég és Kolozsvárig távolabbi vidékeket is agyagedénnyel ellátó dési fazekas céh történetére nézve, és ami még feltűnőbb, egyetlen adatot sem találunk egyetlen dési céhre sem SZÁDECZKY-nek az erdélyi céhek sorozatát összeállító lajstromában. Pedig — mint más forrásból tudjuk, — a dési sószállítók (cellérek) régóta fennálló társasági életükre hivatkozva, már 1500-ban a városi tanácstól szabályaik megerősítését kérik [SzolnDobMon. III, 14—5], 1570 táján nyeri szervezetét a fazekasok céhe, 1684-ben a városi tanács szenátorai között ott látjuk a csizmadia, a kovács, a lakatos és a szabó céh céhmesteréit is; ezeknek céhe tehát a XVII. században már tekintélyes volt. Más nyomok is arra utalnak, hogy a XVII. század végén a dési kézművesség gazdasági és ezzel együtt társadalmi súlya a delelőn állt, iparcikkei áráról országgyűlési végzések intézkedtek és a városvezetésben is döntő szerepük volt. A XVIII. század folyamán azonban mutatkoznak már azok a jelek is, amelyek a kézműves réteg gazdasági és társadalmi helyzetének kétségtelenül főként gazdasági okokra visszamenő megingására mutatnak.⁸

Az egykori dési fazekas céhnek újabban a fazekas ipartársulat tulajdonában lévő iratanyagát még 1934-ben néztem át. Örömmel állapíthattam meg, hogy két, 1570 tájáról való céhlevele a legrégebbi erdélyi fazekas céhlevelek közé tartozik; sőt aránylag késői, 1684-i, bővített céh szabályzatának értékét is emeli az, hogy a város többi céhei közül néhánynak meglétére legalább közvetett adatokat tartalmaz.⁹ Bár a XVI—XVII. századból a dési fazekas

⁶ Erre nézve l. i. h. II, 338.

⁷ Ezeknek az adatoknak sora időrend szerint így alakul: Fogaras (1614), Marosvásárhely (1616), Nagyenyed (1648), Gyulafehérvár (1684), Zilah (1738), és Szilágysomlyó (1764) [L. i. h. II, 329 kk.].

⁸ Ezekre nézve l. még tőlem: Dés helynevei: Erd. Tud. Füz. 100. sz. — Dés települése és lakossága: Az EME. XVII. vándorgyűlésének Emlekkönyve. Kvár, 1943. 83, 91 kk. és kny. Erd. Tud. Füz. 143. sz. — Dés története: Szolnok-Doboka magyarsága. Dés—Kvár, 1944. 159 kk.

⁹ Az itt alább közlendő iratokból a következő, más dési céhekre vonatkozó személyi adatok emelhetők ki: 1684: Lakatos Ferenc lakatos céhmester, Kászoni Szabó István szabó céhmester, Ugocsai Tamás kovács, Makai Bálint csizmadia céhmester, Dési Seres János kovács céhmester, Milotai Lakatos István, a lakatos céh egyik mestere. — 1757: Gulácsi Mihály csizmadia céhmester, Nagy Szabó András szabó céhmes-

céhnek csak e három irata maradt reánk, a XVIII—XIX. századból megőrződött leváltári anyag élénk világot vet ez, egyik legjelentősebb vidéki kézműves-iparos városunk egyik céhének belső életére, munkaviszonyaira, a vezetők, a mesterek önzésére és a legények, valamint az inasok nagymértékű kiszolgáltatottságára, illetőleg kihasználására, a céhbe szervezettek meg a szervezetlenül dolgozók (kontárok, kantárok) viszonyára és még sok más olyan jelenségre, mely a céhrendszer XVI—XVIII. századi elfajulásának, hanyatlásának elmaradhatatlan velejárója volt. Kétségtelenül láthatók azonban olyan intézkedések is, amelyek a munka minőségének emelését, a vezetők önzésével szemben a legények és inasok valamelyes védelmét, a beteg, elaggott tagok vagy özvegyek gyámolítását célozzák.

Éppen ezért a még 1934-ben átnézett és közlésre érdemesnek tartott darabjaiban le is másolt anyagot, úgy vélem, érdemes közléteni. Legtöbb iratot teljes egészében közlök, a céhgyűlések jegyzőkönyveit azonban csak szemelvényesen, illetőleg kivonatossan adom. Megjegyzem, hogy csaknem másfél évtizeddel ezelőtt folytatott kutatómunkám során sajnálatosan túlzott mértékben alkalmazkodtam a Magyar Történelmi Társulat akkor érvényben lévő másolási szabályaihoz, és így a levéltári anyagot szinte teljesen mai helyesírásra átírva másoltam le. Minthogy azóta éppen a legfontosabb első három oklevél a dési fazekasok kezén további rongálódást szenvedett,¹⁰ másolataimnak e téren mutatkozó hiányosságait nem volt alkalmam eltüntetni, illetőleg a másoláskor átírt szövegeket eredeti helyesírásra „visszaírni”. Az utoljára 1942-ben látott oklevelek azóta bizonyos további rongálódást szenvedtek; így tehát ma már csak itt közreadandó másolataim őrzik a teljes szövegeket.

Szinte felesleges megjegyezmem, hogy az átírásban másolt szövegek minden hangtani sajátosságát megtartottam;¹¹ kétes olvasatok esetében a szót (?) -be tett figyelmeztető jelzéssel láttam el; néhányszor ugyancsak () -ben közöltem az eredeti helyesírási alakot is. Minthogy az iratok a szakszerűtlen kezelés során már

ter, Prágai János szabó kis-céhmester, Balog István csizmadia, Gyarmati István Kovács a kovács céh öreg-céhmestere. — 1764: Prágai János szabó céhmester, Engiger Gellgy (!) csizmadia céhmester.

¹⁰ Ezt még az EME 1942-i dési vándorgyűlése alkalmából rendezett kiállítás alkalmával állapítottam meg.

¹¹ Éppen ezért a nyelvi szempontból érdekesebb adatok egyrészét »A dési fazekasok mesterműszavai« című közleményben már előbb felhasználhattam [vö. MNy. XXXIV (1938), 117—22].

Az átírás természetesen nem érintette a tulajdonneveket; ezeket a forrás eredeti helyesírásában közlöm.

1934-ig is nagyon megrongálódtak, belőlük szók, szó- és mondatrészletek kiszakadtak, illetőleg teljesen kifakultak, a szövegben mutatkozó folytonossági hiányokat kiszakadás esetén []-lel, olvashatatlanág esetén pedig ...-sal jeleztem. A rövidítéseket legtöbbször feloldottam, a tőlem származó szövegkiegészítéseket ()-be tettem.

1.

1570 körül(?)

A céhnek a dési városi tanácstól jóváhagyott szabályai.

Mi Serieny Miklós fűbíró és az tizenkét esküdtek és mind az egész dési tanács adjuk emlékezetre mindeneknek az kiknek illik, hogy mi előnkben jöttek vala az fazakas mesterek tudni illik az céhmester Fazakas Péter, Erdek Benedek, Fazakas Mátyás és Benedek, az több itt lakó fazakas mestereknek képiben az jó mód és rendtartásért, akarván minékünk könyörgeni s könyörgenek pedig ezen, hogy mi ünekik az több mies embereknek kik ez városban laknak szokássok és rendtartássok szerint céhet engednénk tartaniok, sőt ugyan adnánk. Mi azért az egész tanáccsal egyetemben megértvin, hogy ezeknek kívánságok miltó és tisztességes volna és hogy az ű társaságok is szaporodnejek(!), az Istennek tisztességre egyenlő vigezetből és akaratból (!) ünekik, hogy céhet szerezzenek és tartsanak (tarcsyanak!) megengedtük ilyen ok alatt, hogy minden fazakas mester az ű mesterségiben hűn és igazán eljárjon; ha hun pedig valamelyik mesternek az ű miviben valami álnokság avagy csalárdság találatnék, az mesterségtől megfosztassék. Mindazonáltal újonnan megengesztelvin az mestereket, szabad legyen mesterséget váltani. Ezt is végeztük úfelüllök, hogy mikor az újonnan mesterré lejendő az jelt kibocsát[ná, gyűjti az] mestereket az céhmester házához és az mesterséget fel akarván követni szorgalmas[an.....] őket az választételre akkor a választéttelt az jövendő cé najára halasztassák és az másik cé napja előjövén tudakozzanak meg rűlla(!) az mesterek, ha mesterré lejendő érdemli-e az mesterséget avagy nem és ha megérdemli, úgy tegyék mesterré. Ezt is végeztük és engedték ünekik, hogy az mesterré lejendő az első beköszönő pohár két tál étekkel tartozzék (t. i. megadni); egyik borsos itek, az másik pecsenye legyen s egy veder borral, az minél jobbat az üdőben az korcsomán találnak. Ezt is engedték nekik, hogy az új mesternek az nagy ebeden hegedüssinek kellyen lenni ki vidámítsa az lakozóknak szüvöket. Kéll pedig akkor adni négy tál étet s egy pecsenyét s hatvannégy pénz árra

bort és az Isten tisztességére négy forintot aranyul, a céhmesternek egy szekernyét (?sekernjett!), az szolgáló dékának egy cepe-lyüjst (? czepe-lyüst!). Másodnapon az nagy ebéd után azonképpen az új mesternek kell adni az mesternek fölöstökömöt mézes bort, egy tál étket és egy pecsenyét. Az mestereknek penig fürül füre kell adniok egy-egy tál étket, egy-egy ejtel bort s akkor is az új mesternek hegedüssinek kell lenni. Ezt is végeztük úfelöllök, hogy ha történendik, hogy fazakas mesternek fia más fazakas mesternek leányát avagy feleségit házastársul magának veszi az olyan új mester csak az bekoso (!) (beköszönő) pohárral tartozzék, mint oda fel meg vagyon mondva. És ugyanazon új mesternek Isten tisztességire kell adni egy forintot, az cémmesternek egy szekernyét az dekának egy csepelyüst. Ezt is egettük (! engedték) únekik, hogy egy küül való fazakasnak is (semminemű miet ez vá[ros.....] szabad legyen az embernek más mestert valakit [...] akar hozni.

Mi azért ekkeppen hallgattuk (!) meg az ti könyörgésteket fazakas mesterek, de úgy, hogy tü is ez rendelkezések megtartására kötelesek legyetek.

E XVI. század végéről vagy a XVII. század legelejéről való, hitelesítetlen, szakadozott és nyilván hiányos másolat hozzávetőleges keltét a bevezető formulában említett SERIENY MIKLÓS főbíró hivatali működése határozza meg. 1509—10-ben és 1513-ban SERYENY Miklóst az esküdtek és szenátorok között említik. 1513-ban, 1520-ban, 1528-ban és 1532-ben ugyanő a város bírja. Alighanem fia vagy közeli rokona lehet az a SERJÉNYI MIKLÓS, aki 1559-ben tanácsosként, 1570-ben meg bíróként említetik [SzolnDobMon. III, 205—6]. A század elején és a század második felében szereplő SERJÉNYI MIKLÓS nevet semmiképpen sem vonatkozathatjuk egy személyre, mert hiszen lehetetlen, hogy az 1513—32 között több ízben bírói tisztet viselő Serjényi az 1570-ben bíraskodóval egy személy legyen. Minthogy a bizonyáglevelél magyarnyelvű, inkább gondolhatunk a XVI. század második felében élt SERJÉNYI Miklósrá, mint a század első felében éltre. A tisztségjelző *fűbíró* (iudex primarius) cím is csak a XVI. század hetvenes éveitől kezdve szerepel a dési forrásokban [i. h. 206]. — Megjegyzendő, hogy az irat hitelesítetlen és aláírások nélküli volta miatt gondolhatunk arra is, hogy esetleg az oklevelet egy előbbi időpontban, a jelzett század első évtizedeiben keletkezett latin eredetiből a XVI. század végén vagy a következő elején fordították.

Az itt közölt céhszabályoknak van egy rongáltsága miatt szintén pontosan nem keltezhető bővebb, de ugyancsak hiányos, hitelesítetlen másolata. Bár ennek első fele csak kis mértékben tér el az 1. alatt közöltől, második részének teljesebb voltáért és fejlettebb szerkezetéért az elsővel együtt közlésre érdemesnek tartom.

Érdekes megjegyezni, hogy míg az előbb közölt változatban itt-ott tükröződnek azok a népnyelvi sajátosságok (ízés, üzés), melyek a dési és általában a közép-erdélyi népnyelvet jellemzik, a 2. alatt közreadandónak leírója, úgy látszik, a könyvnyelvhez szigorúbban ragaszkodó másoló lehetett.

2.

1570 körül (?)

A céhnek a dési tanácstól jóváhagyott, bővített szabályai.

Mi Serényi Miklós fő[bíró és az tizen]két esküdtek és mind az [egész dési] tanács adjuk emlékezet[ére mindenek]nek az kiknek illik, hogy [mi előnkben] jötenek vala az céhmester Fazakas [mesterek tud]ni illik a céhmester Faz[akas Péter], Erdek Benedek, Fazakas Má[tyás és Bene]dek az több itt lakos mes[tereknek ké]pekben az mód és rendtartá[sért akarván] minékünk könyörögni, könyörögenek [penig ezen], hogy ő nekik az több mives emberek[nek, kik ez] városban laknak, szokások és [rendtartások] szerint céhet engednék nekik [.....] engedték ilyen ok alatt Sőt [.....] mi, azért az egész tanácscsal egyetemb[en megértvén], hogy ezeknek kívánságok méltó és [tisztességes] volna és hogy az ő társaságok [is szaporodnék] az Istennek tisztességére egyenlő [végezetből] és akaratból őnékiek hogy cé[het....] tartaniok Hogy minden fazakas [mester] mesterségében híven és igazán eljár[jon, ha] penig valamelyik mesternek az [ő műveiben] valami álnokság avagy csalárd[ság találat]nék, az mesterségétől megfosz[tassék. Mind]azonáltal újonnan megengesztel[vén az meste]reket szabad légyen mesterséget váltani.

2. Ezt is végeztük ő felöllök, hogy mi[kor az újon]nan mesterré léjendő az jelt kibocs[átaná gyűjti] az mestereket az céh m[ester házához és az] mesterséget megakarvá[n szorgalmasan ...]toztattya őket az választételre akkor választétel az jövendő céh napjára halasztassék és az [másik] céh napja eljövén tudakozzanak meg [róla a]z mesterek, ha mesterré elégedendő-é, érdemli-e avagy nem az mesterséget és ha megérdemli úgy [tegyék], mesterré.¹

3. [Ezt is] végeztük és engedték őnékiek, hogy az me[sterré] léjendő az első béköszönő pohár két tál [étek] légyen; egyik borsos, az másik pecsenye [legyen] egy veder borral az minél jobbat az üdőben az korcsomán találják.

[4. Ezt is] végeztük és engedték őnékiek, hogy az új mesternek kell adni az nagy ebéden készpénzt tiz[szer?] hatvanhat pénzt, aranyul, viszontag tartozik az új mester az nagy ebéden nyolcvan hat [fon]t hússal mind az pecsenyével együtt, nyolc [tyú]kkal, két malaccal, két lúddal együtt; fűszerszámmal együtt megkészítse tisztessége[sen] úgy hogy semmi hátramaradás dolgában ne légyen. [Viszon]tag penig kenyérral az mennyi elégséges [.....] ugyan-

¹ Itt későbbi, XIX. századközepi kézírással: *t. i. 3 darabból álló remeket.*

akkor tartozik az nagy ebéden két [...]ssel s két hegedüssel, viszontag tartozik az [céh]mesternek egy szekernyével, az szolgáló dékány[nak] egy tisztességes cipelüssel kész patkolva. Ezek ollyak legyenek, az mellekben semmi toldás ne [legy]en, az szekernyének az szára perémes légyen, item [sark]a patkós. Viszontag az új mester tartozik az [többi mest]ereknek négy veder borral az nagy ebéd mellé; [...ugya]n(?) az nagy ebéd után az új mesternek [kell adni] az mestereknek felestökömöt mézes borral egy tál étekkel, egy pecsenyével akkor [...ce]lebrálni az ki vidámítsa az lakozóknak [szivét].

5. Ezt is végeztük öfelöllök, ha [valamely] fazakas fazakas-mesternek leány[át] házastársul magának venné az olyannak [kell] adni fél mesterséget, az fél mesterségben [tizen]öt forintot harminchárom pénzt, ak[.....] nyolcvan hat font húst, nyolc t[yúkot], két ludat, gyömbéres levet tartozik [és tar-]tozik az céhmesternek egy szekér[nyével], [az dékány]nak egy cipelőssel minden toldás n[élkül pat]kos légyen.

6. Ezt is végeztük és engedték önékiek [hogy ha] történendik, hogy más fazakas mester[nek fia] fazakas mesternek leányát vagy fel[eségét magá]nak házas társul vejénde csak a[z beköszönő pohárral?] tartozik, akkor is kell adni az céh[mesternek] egy szekernyét, az dékánynak egy ci[pellüst requi]situmival együtt.

7. Ezt is engedték önékiek, hogy egy künn [való fa]zakas is semminémű művet az városban [.....]zikben ne hozhassa, az hol penig [.....] az művét és csinálmányát elvegyék [.....] erejével és az Kalandosba adják [.....] mondva egy szentelen is az ő művét [a városba?] ne hozhassa (el) adni; kemence csinálásban [.....] mesterségben valami az ő mesterségére [.....].

8. Azonképpen végeztük ő felöllök [.....] mestereknek lészen valam [.....] menjenek annak meg [.....] céhmester házánál igyák még minden [.....].

[9. Ezt is vége]ztük ő felöllök, hogy az legény(n)ek az fa[zakas m]esternél, az kihez mégyen háromszáz faz[akat kelljen?] csinálni és úgy mehessen más mesterhez [legénynek].

[10. Ezt is adá]k (?) nekünk előnkben, hogy vadnak olly [legények] közöttök, kik gonosz üdön az meste[rrel ta]rtatják magokat, az jó üdön penig ki[mennek] az falukra, sőt művelnek az künnvaló [mester]eknek.

[11. Ezt is] végeztük öfelöllök, hogy valamely me[ster] legény céhes helyről kantárságra (!) ki mégyen [tart]ozzék három forinttal bejövetelkor.

[12. Az ki] az ő religiojokat háborgatja mesterség[étől] megfosztassék.

[13. Ezt] is végeztük egyenlő akaratból, hogy egy ifjú [m]esternek is egész terhet ne légyen szabad vinni, hanem ha ketten egy szekérrel: sem özvegy asszonynak, az ki kézével nem csinálja, Szent Gergely pápa napjára az ki ezen kívül cselekszik egy forintig megbüntettetik.

[14. Ezt] is végeztük és engedték önékiek, hogy [az] új mesterré lett tartozzék az öreg mester [.....] adásban esztendő mulva készpénzt tizen [.....] magyar forintot adni, három tál enni-va[lót], egy káposztát, egy veder bort, a mennél jobb [vagy az] üjdőben a korcsomán; két hégédüst [is adjon az sziv]ek vidámitására.

Mint azt már az előbbieken is láttuk, az itt közölt csonka, hitelesítetlen másolat a XVI. század végéről az 1. szám alatt közölt céhszabályzat bővített változata.

3.

1684. november 13.

A céhnek a városi tanácstól megerősített újabb céhszabályai.

Mi Belső Szolnak vármeg[yében] nemes Déés várossában lak[ozó ne]mes személyek, úgy mint Szal[ai] Lakatos Ferenc, az nemes városnak egyik [hü]tös assessora, az lakatos céhnek céh[mestere], Kászoni Szabo István ezen városnak egy[ik] hütös tanácsa, az szabó céhnek c[éhme]stere, Ugocsai Tamás kovács ez nemes [város]nak egyik hütös tanácsa, Makai Bál[int] ez nemes városnak egyik hütös tanács[a az] csizmadia céhnek céhmestere, Dési [Se]res János ez nemes városnak egyik hüt[ös ta]nácsa az kovács céhnek céhme[stere], Milotai Lakatos Mihály, ez nemes város[nak] hütös executora, az lakatos céhnek [egyik?] mestere adjuk értésére jelen valók[nak és] következőknek quod in Anno [1684]¹ die vero 13 mensis Novembris találának [meg?] minket ezen nemes városban lakó [fazakas] céhet tartó öreg és ifjú mester emb[erek] jelentvén mi előttünk akaratjokat [...] ván minket céhekben esett hol [.....] köztök véghez nem vihető törvény [.....]goknak eligazítására. Mi azért [.....] istenessen törvény szerént az ökglmek [.....] forgott dolgokat eligazítván k[érének ökg]mek erre is minket, hogy az

¹ A nagyon kikopott, kitöredezett iratból éppen a keltezés is hiányzik. Minthogy azonban a 7. szám alatt közölt fegyelmi határozatban hivatkozás történik egy 1684. november 13-án kelt szabályzatnak az ilyen fegyelmi esetekre vonatkozó 14. és 24. pontjára, a keltezés az 1684-es évszámmal bátran kiegészíthető.

[.....] vött némely punktumokat [.....]adnánk ki, némely en[gedtlen] embereknek taníttatásokra; mi azért arra is réa igérvén magunkat, tehetségünk szerént elkövettük eszerént:

1. Céhmaster tételkor senkinek is nem szabad az táblajárást felkövetni, hanem ha fekvő beteg lenne valamely céhbéli mesterember, ha pedig beteg volna is, mindazáltal voxát szükség beizenni kit választ céhmasternek, ha ki pedig elmulatná, elmarad érette táblajáráson, annyival inkább az kinek egészsége vagyon el nem szabad mulatni semmiképpen, elmarad érette sz. dr. 99.

2. Egyéb alkalmatossággal pedig mikor az céhmaster táblát bocsát, vagy céh házához vagy halottas házhoz vagy valami olly alkalmatossággal, valamely céhbéli mesterember illendő kívánságára (ha az céh törvényével nem ellenkezik az dolog) tartozik minden mesterember elmenni; ha pedig elmulatná valamellyik, elmarad érette táblajáráson sz. dr. 33.

[3. Eszt]endőnként céhmaster tételkor az céhekben [.....] bévött szokás szerént szokott vendéges[kedés len]ni, ollyan alkalmatossággal mind felesé[gével ott lenni?] tartozik minden ember, valamely abban [a céhben] vagyon elmenni, ha pedig valamel[yik mester?] vakmerőségtől viseltetvén el nem menne vagy maga vagy felesége, elmarad érette az ki azt cselekszi sz. dr. 33.

4. Mesterasztal adáskor mikor ollyan alkalmatossággal az egész céh együtt vagyon, hasonló dolgot kell tartani.

5. Mindenkor mikor az céhnek mulatása vagyon, tartozik az céhmaster az céhaszt[alt] megiltani annak rendi s módja szerént, úgy hogy valaki az mester emberek k[özül] olyankor veszekedést indítana az céh[asztal]nál, tehát az mennyi akkor az céh[asztal-nál?] elkölt azon marad érette, hanem [minden] mesterember magát megbecsülje, m[aga] is illendő becsületit megadja ha olyankor valamelyik ez ellen cseleked[ik] nem gondolván semmit az céhnek kö[zönsé]ges jelenlétivel, méltán elmarad éret[te] a fellyebb megírt poenán.

6. Az céhházánál ecceri asztal megülés [egy ej]tel bor, egy pohár bor előntözés egy ej[tel] toties quoties.

7. Egy lélek-mondás huszanöt [pénz]; esküvés hasonlóképpen.

8. Ha az egész céhnek.....ellen ember olyankor, mikor az egész [céh együtt] vagyon minden mester ember [....harminc-három pénzen. [Ha az] céhmaster ellen [.....].

9. Mikor az öreg mesteremberek el akarnak menni, tartozik az szolgáló mester házához késérni; ha pedig el nem akarná tisztit ebben az szolgáló mester követni, elmarad érette; valamint az céh megítéli az dolog (!) akkor megmutatja, ha utána való ifjú mes-

ter vagy az szolgáló mesternek, az is tartozék az előtte való öreg mestert kiváltképpen, hogy nem is érkezik az szolgáló mester mindenkor s mindenre; az hazakérés után tartozik az céhben visszamenni, izenetit az öreg mesternek az céhben megmondani. Minden ifjú mester ha az ellen cselekszik, elmarad érette.¹ Az vendégség véghezmenvén az szolgáló mesternek szabad az után leülni, enni s innya két ejtel borig.

[10. H]a céh házában még az vendégség tart, ha az szükség kívánja, tartozék egy ifjú mester fenn szolgálni, ha nem akarná az céhnek ebben szavát fogadni, céh büntetésén marad [ér]ette úgy, mint sz. 100.

[11. Az] céhmesternek az céh házából nem szabad [a]ddig az céhmesterséget kivinni, míg az céh együtt léssen, hanem képebelit kell hadni, ifjú céhmesternek hasonlóképpen. Ha pedig valamelyik ez ellen cselekednék, egy [ejte]l boron elmarad érette, hasonlóképpen az [szolgál]ó mester is.

12. Az szolgáló mesternek az céh[re szor]galmatossan gondot kell viselni. B[or el ne] fogyjon, mert ha elfogy, egy ejtel bor[t ad] érett toties quoties. Uccán az cé[hból] nem szabad senkit is kénálni és itatni, megtudatik valamennyi bort eccer [..]ban szokott elvinni, annyin marad éret[te]. Szabad jóakarójának az céhház[ában ad]ni egy pohár bort embernek.

13. Az céh házában esett dolgokban ily rendet s módot tartani; akármelyik felyebb [meg] írt dolgokban megéső fél, ha akkor [.....] magát megésmeri, hogy vétett az cé[h ellen], megbékélhetik kevéssel is, de ha el[hagyja], más napra vagy még továbbra az felye[bb még]írt poenán vagyon érette.

14. Ha valamely mester ember az céh házában kapná magát, az céhet ott ha[gyná] vagy csak maga gondolatlanul az cé[hnek] becstelenségére korcsomára menne ,s ott inn[a az]tán elmarad érette sz. dr. 99. Ha pen[ig ak]kor s olyan helyen az céhet besteleníte[né], bebizonyosodván az dolog, elmarad az [do]logért méltán az oly mesterember félmesterségen, úgy mint sz. 6.

15. Külső állapotokban ezek is méltán m[egtar]tathatnak, ha történnék olyan dolog [hogy az] céh házában kívül két mesterember [eccer?] öszvekapna, egymás ellen vétenén[ek s meg] akarnak egymás közt békél[ni, meg is] békélhetnek; de hogy ha [mégbékélnek az] céhben, bémondaná azután az céh előtt [kel]l az békességnek lenni; ha pedig céh híre nél[k]ül megbékélnének egyenlőképpen mind az két [f]él megbüntetődik az dolognak mivolta szerént.

¹ Későbbi kézzel: dr. 33.

[16. Ame]lyik mesterember az másiknak egy céhet tarto[zik] mesterember társa ellen szegődött munkájában magát nem egyenlítheti, mert ha az ilyen dologban valamelyik mesterember tudva azt cselekedné, valamint az ilyen munkáért fizetnének, azzal büntetődik.

[17.] Vásárban egymás bosszuságára egymás elől az vévő embert nem szabad elhíni, annyival inkább egymás művét alázni. Valaki az ilyen dologban comperiáltatik, méltán céhbeli társa felszólíthatja az céhben érette dr. 33 pénzig, először meg is büntetheti az céh érette, az után többel is, ha azt cselekszi.¹

[18.] Ha történnék, hogy valamely mester ember egyik az másikat tolvajnak, gyilkosnak, lopónak, paráznának, káromkodónak vagy hamis hütünek szidná vagy kiáltaná, ha az ilyen dologban az céh előtt megbékélhetnek, jó s [m]ondja vissza, hogy nem jól mondotta, az [mit] mondott; de ha az megbántódott fél [nem aka]rná az békességet, minthogy az em[bernek az i]lyen dologban nem csak becsületi, hanem élete is forog, elveheti az céh[ből] az nemes város székire az törvényt, [ha] akarja.

19. Cigánnyal mesterembernek nem szabad [con]versálokodni, annyival inkább egy poh[árból] innya tisztátalan személlyel; hasonlók [éppen] kiesik az céhből érette, valaki ez el[en csele]keszik.

20. Kutyát nem szabad mesterember[nek ha]jigálni, annyival inkább megölni. Kivettetik az ilyen mesterember a céhből az [olyan dolo]gért, szabad pálcával megv[erni].

21. Ha valamely mesterember valamely [város]ban lakó embernek pénzéért nem [akarna] mívelni vagy művet adni, annak igaz okát is nem tudná adni, az ilyen dologé[rt az] idegen céhben az idegen, céhen kívül val[ó em]ber is tisztességét megkeresheti, mi[ért is] nem dolgozik vagy művét miért nem [adja] néki pénzért, elmaraszthatja sz. 6.

22. Ha történnék, hogy céhen kívül való emb[er pa]naszt tenni menne az céhmesterh[ez, az] mester azt a panaszt addig meghallgatván ne végye, még azt az mesterembert szem[be] nem hívatja, ha az hivatalra, előm[egyen], ha penig elmulatja, bűnössé teszi ma [gát] kétképpen is, egyikért, hogy céhme[steri] hivatalját megvetette, az panaszt [...] ellen megerősítette vélle. Céh[mester] 33 pénzen marad érette, az pan[asz penig] rajta marad, ha penig elég

¹ Ezután a tévedésből ideírt 19. pont változatát a másoló kihúzta. A kihúzott változat ez: „Cigánnyal mesterembernek nem szabad conversálokodni, annyival inkább megölni. Kivettetik ez ilyen mesterember az céhből az olyan dologért, szabad pálcával megverni” Itt tehát nyilván csak a 19. és a 20. pontnak a másolat alkalmával való összekeveréséről van szó.

még [.....men]tségére, az panasz [ló.....] is vétkit az céhvel békéljék meg méltó, de ha ellene mond, hogy törvény nélkül nem engedi az panaszt, hanem megláttatja, tartózzék az panaszló fél is akarni, rendin lévő ember légyen törvényt állani, arrul kezet adni, hogy ha az törvény az panaszt méltónak nem ítéli, tehát az panaszló ember is tartózzék az m[é]l[tat]lan panaszért az céhben megbékélleni addig, [a]míg még kezet nem ad rolla, nem tartozik az céh panaszát felvenni.

[23. Vé]geztetett ez is, hogy ennek utánna Ambrus Jánost és Tálás Istvánt senki hamis hűtűnek ne merészelje mondani, mert marad érette céh büntetésén fél mesterségen, úgy mint sz. 6.

[24.] Továbbá valaki céh házánál fegyverre kapna valaki ellen, fél mesterségen marad érette sz. 6.; ha penig alattomban fegyverért menne házához, osztán fegyveres kézzel céh házára menne hatalmasul, az ilyen dolgáért az céhből is méltán kivethetnék az ilyen embert, mikor az céh együtt vagyon, ha olyan dolog esnék.

[25.] Mikor az céhmester az céh akaratjából zálogért küld valamely mesterember házára, tartózzék zálogot adni, ha penig nem akarna adni vagy ugyan nem is adna, méltán elmarad érette, elsőben céh büntetésén, úgy mint [.....] dénár, 99; nemesi szabadsághoz ilyen [do]logban az ember nem támaszkodhatik, mert [nincs] is nemes ember az céhben.

Minthogy a 26. Az őrszóval a végzések felsorolása megszakad, e hitelesítetlen másolatban fennmaradt céhszabályt is csonkának kell tekintenünk.

4.

1724. március 15.

Pap Istvánnénak Farkas Zsigmondné ellen mondott „illetlen szavai” ügyében adott elégtételét és az egyezséget meg nem álló fél büntetését illető határozat.

DELIBERATUM

Anno 1724 die 15 martii tetsz[ett az becsü]letes céhnek mint-hogy az kolo[svári] cs. p. sokadalom alkalmatosságával [.....] úton esett holmi egyik az másik ellen való illetlen szó, mint mostan is P[ap István]né asszonyom Farkas Zsigmondné [asszony] ellen vétett, hogy azon kglme hite [urát közel?] az szekérhez nappal file hallatára [.....] ellen is Farkas Zsigmond urammal vétett [.....] az céh előtt Pap Istvánné asszonyom [minde]niket megkövette, szavait revocalta[; ha azért] valamelyik fél violálna, megbizonyos[odik], büntetődik sz. 1.

5.

1737, január 23.

Csehi Mihály, Semsei László és Farkas Zsigmond egyenetlenkedése ügyében hozott céhhatározat.

DELIBERATUM

Anno 1737 die 23 Januarii lévén az nemes Céhnek az rigi törviny sze[rin]t] való céh gyűlise és cé mestertitele és mu[.....] tála öszve kapván Csehi Mihály uram Sems[ei] László urammal az nemes Céh éleiben eresztet]vén dolgokat mintkét fél. Tetszett, hogy ennek utánna egyik is az másiknak szemér[e] ne hányja sem utcán, sem háznál, sem utan, sem útfelen ne szitkozodott, sem [.....]tist; ha valamelyik cselekedné [azt], könyörületeség nélkül megbün[tettessék] fl. hung. 12 azaz tizenkét magyar forintokig].

2. Végeztetett ez is, hogy ennek utánra sem jó urunk Farkos Zsigmond uram, sem [Sem]sei László uram egymás ellen szemre való sem szitkozódást, sem verekedist egy[más] ellen sem utan, sem útfelen nem [.....] ökglmek, hanem akármelyik egymás ellen úgy főasszonyaink is egymást... megbecsüljék, sem egyik, [sem má]soktól hallott szót másnak ne hor[djanak]; az mely jó urunk az ilyenben meg[.....]dik, megbüntetődik fl. hung. 12 tizenkét magyar forinttal; ha pedik (!) annyi java nem tanáltatnék, az nemes c[éhből] kiesik érette.

6.

1756. január 18.

A céh-elszámolások elkészítésére és a céhbe való beavatásra vonatkozó határozat.

In Anno 1756-dik die vero 18-va Januarii [lévén] nemes céhünknek che (!) mester-tételi napja [.....] gyűlése, vigeztetett az nemes cénak tagjai [.....] egyenlő akaratból.

Primo. Hogy ennek utánna usuáltatnék közöttünk is m[int más] céhokba az cé mesterektől való számvétel az ne[m]es] cénak csekély proventussaiból tett perceptiok és e[rogati]ok szerint az cé dolgainak hasznosabban s jobban [leen]dő folytatására; az mely cé mesterségbeli szolgál[at]ért cé mester uraiméknak ugya[n] közönséges me[gegye]zésből ítültünk az cé közönséges proventussá [ból] annoatim (!) járandó sallariumot az főbb chéme[sternek] flor. hung..... úgy az kischémester dekánya[k flor.] hung. 01 gyet, melyet is akkor tartozunk ökglm[eknek] adni, mikor ökglmek is ratiojokat az nemes c[éhnek] sine difficultate demonstrál-

ják; annak pedig ide[je] az cémester-titel előtt való napokon vagy napon (van).

A 2ndo. Ugyanakkor az is végeztetett közönséges ak[aratból], hogy nemes céhünk lenne szám szerint minden[kor] 06 id est hat öreg mester embere az elsők közül [.....] szerint és az mely hat öregnek száma között (!) [.....] és az alkalmatosság kívánja az rendes kov[.....] azon cétartó atyánkfia magát bé avatni k[ívánja tartoz]zék az nemes cénak adni flor. hung. 3(?) -at [.....] bort, három fazék ételt, egy felsár [.....] amely is hivattatik az öreg mest[er.....].

7.

1756. június 21.

Az öreg és ifjú mesterek között fennforgó ellentétek ügyében hozott határozat.

Mi alább subscribált személyek adjuk tudt[ára] mindeneknek az kiknek illik, quod in an[no] 1756 die vero 21 mensis Junii a d[é]si be]csületes nemes fazakas céh requisitiojár[a] az öreg és ifjú mesterek között fennfor[gó] controversiának eligazítására exmitáltatvá[n] compareáltunk Fazakas Kováts Sámuel u[ram] ökglme házához, az holott is mind k[ét rész]ről írásban beadott praetensiójokat és pa[na]szokat a parsoknak felolvasván és articulusa szerint ruminálván, tettünk ily következ[endő]

DELIBERATUMOT:

Az ifjak közzül négyen, úgymint Mezei Gá[bor], Sebestyén Márton, Szilágyi István és Hidi [Ist]ván ökglmek úgy praetendálják, hogy [az] egész fazakas céh között való dissensio aly[a]tén praestatiokra való erőltetésből követk[ezett], melyekről semmi articulusban nem halottak, [hogy] felolvasatott volna. Erre nézve a céh pro...ma articulussait, melyekben inter caeteros az remekezés alkalmatosságával való [fize]tségben az eddigelé folyt abusos tollált[atik] s magokat az említett céhbéli mesterek ö[k]g]lmek más nemes céhek articulussai [s con]stitutiojához képpeszt a remekezés alkalmatosságával eddig excessive practizaltatni [szokott] itallal való erőltetés, vesztegetés s egy[éb arti]culusokon kívül való praestatiok s kö[telességek] abrogáltassanak, hanem magokat mind[enkor] szabják articulussoknak harmadik és ne[gyedik pun]ctumaihoz. Az dékány-pohár elköszönése (ex amborum etiam partium consensu) az régi usus szerint meghagyatik. Úgy az mester asztalra való költség is, csak hogy az articulus szerint ezért tartozik a céh esztendeig elvárakozni, az ezen várakozásért eddig abusive practizáltatott interesezésre való erőltetés in perpetuum abrogáltatván.

Ami pedig az Kolozsvárra való terehvitelnek mivoltát s az úton az ifjaktól praetendált s némelyeken desummált praestatiokat illeti, minthogy az articulusokban ennek semmi nyoma nincs, tolláltatik. A szín rectificatiojában pedig és conservatiojában szintén annyival tartoznak az ifjak, mint az öregek külön-külön concurrálni id est fl. hun. 2 dénár 4.

A céh pedig maga részéről sulyos panaszokat ada fel az praemittált négy ifjú mesterek ellen, úgymint hogy felettébb való engedtelenséggel viseltetnének az céhoz, becsteleníttenék az öregeket, insurgáltak volna közönséges céhgyűlés alkalmatosságával, még pedig egyik közülök fejszére is kapott volna, melyet magok sem éppen tagadnak, melyért méltán in penam(!) articulis 14 et 24 anno 1684 die 13tia mensis novembris emanatis dictatam incurralhatnak. De a céh is atyai indulatjából az említett ifjak kérésekre s az mi intercessiónkra condescendála a békességre tali conditione, hogy publice megkövessék a céhot (melyet előttünk véghez is vittek) és hogy ha ezután legkissebbekben opponálnák is magokat, akkor ezen mostani patrátumok is felforduljon s akkor mostan érdemlett büntetések is elvegyék költségekkel, fáradságokkal [együtt]. Az öregeknek már ennek utánna nem men[thetik] azzal magokat, hogy az articulust nem hallották, mivelhogy actu előttök most felolvas-tatott.

8.

1756 körül.¹

A céhmester választás alkalmával esett szavazatok összeszámlálásáról felvett jegyzőkönyv fogalmazványa.

PROTOCOLLUM Cehalium Nobilium Figulorum DESIENSIUM

A nemes Céhnek tetszett voxolni a céhmesterség iránt ezen 3 personákra:

ó céhmester Madarasi uram

Szilágyi István uram

Sebestyén Márton

— — —

— — —

—

— — —

—

— — —

— — —

—

— — —

—

—

— — —

—

—

— — —

—

—

— — —

—

—

— — —

— — —

—

— — —

10

6

— — —

24

¹ A keltezetlen fogalmazvány valószínű kelte abból állapítható meg, hogy az ez alkalommal céhmesterré választott SEBESTYÉN MÁRTON az előbb, 7. szám alatt közölt iratban is szerepel.

A kiscéhmesterség iránt tetszett a nemes Céhnek votizálni eszerint:

ó kiscéhmester uram Pogáts Mihály uram

Szakmári István uram

—
—
—
—
—
—
—
—
—
—
—
—
—

—
—
—
—
—
—
—
—
—
—
—
—

—————
24

—————
15

9.

1757. február 25.

*A kis céhmester és szolgáló mester beiktatása, valamint az inas-
szabadítás és az új aszonyok céhlakomákon való első megjelenése alkal-
mával adandó szolgáltatások meghatározása ügyében hozott és a városi
tanácstól megerősített szabályzat.*

Emellett anno 1757 die 25ta Februarii ugyan fenn említett fazakas céh praesentála min[d] Fazakas Székelyhidi János fő-
céhmester, [Bor]bély Ádám kiscéhmester és Madarasi [János]¹ céh
notariussa ökglmek által egy die [15ta] Julii 1756 költ constitutiót,
melyet is ki [...], hogy protocollumokban béiratnék és álta[l
.....] pro valitura inter ipsos lege autentizált, mely is következik
eszerint: In anno 1756 die vero 15ta Julii lévén a nem[es] fazakas
céhnek közönséges gyűlése, az me[ly] alkalmatossággal közönséges
megegyezésből megvizsgálván jól céhünknek articu[lu]sát, az holott
is homályos, vagyis csak kevés szóból álló punctumot találhattunk
az k[is] céhmester pohárnak úgy a szolgáló mes[ter] pohárnak és
az inas szabadításnak rend[e] megadására, mivel az ennek előtte
való [i]dőkben is, úgymint anno 1756 die 21a Junii [u]gyan nemes
céhünkben agitáltatott arbi[tralis] sessio előtt is forga elő ezen
felyebb említ[ett do]log iránt való difficultas és azon alkalm[atos]
sággal javallák titulált arbiter uraimék ökglmek nemes céhünknek,
hogy mindnyájunk megegyezéséből sok eddig elé szárm[azott
diffi]cultásoknak eltávztatására, írásban figálnok (!) közönséges
megegyezésből azon dolog iránt való constitutióknak és azokat
pro valitura lege mind magunk, mind következő posteritá-
sink megtartanók s megtartaná s azokhoz alkalmaztatná mago-

¹ A név kiegészítésére nézve l. alább a 12. számú iratot.

kat. Melyre nézve más nemes céhek ezen dologban practizálni és constitutiójok szerint, azzal élni szokott praxissát solliciter tudakozván, in specie a nemes csizmadia és szabó céhek mi módon élénének ezen dologgal, szorgalmasan végére menvén mi is azokhoz képes[t] kívánnók szabni s alkalmaztatni az felyebb exponált három rendbéli alkalmatossággal való személyek iránt való következendő constitutióinkat:

Articulus 1.

Midőn valaki közöttünk a kis céhmester és szolgáló mester pohárt köszön el, tartozzék kiki közzülök deponálni fl. h. 6, egy veder bort, három fazék ennivalót, egy felsárpecsenyét, kenyeret és gyertyát, amint az idő s alkalmatosság kívánja; úgy két muzsikást, ha az céhnek kedve s ideje lészen a mulatságra.

Articulus 2.

[Ha]sonlatosképpen az inas felszabadulása alkalmatosságával tartozzék adni fl. h. 6, egy veder bort, három fazék ennivalót, egy felsárpecsenyét, kenyeret és gyertyát, amennyi kívántatik, úgy két muzsikást, ha alkalmatossága lészen a céhnek a mulatásra.

Articulus 3.

Végeztük azt is, megegyezett akaratból régi arti[culu]sunk is azt tartván, hogy (mivel mi az közöns[éges] céh gyűlésében feleségestől szoktunk compareálni az vendégség alkalmatosságával), az új asszonyok tartoznak adni egymásnak csetebeli (!céhbeli?) jó-akaratan egy veder bort, egy fazék ételt, egy pecsenyét és egy házi kenyeret s az muzsikás fizetésében dénár 24 értvén, ezt seorsim et sigillatim minden új és eddig céhünkben be nem avattatott faz[a]kos mester ember feleségéről.

Ezen annectalt punctumoknak megállására mindnyájan magunkat s utánnunk való maradékunkat k[éz]beadással kötelezzük, mint szintén az régibb articulusinknak observálására.

Mely felyebb megírt deliberatumunkat úgy eze[n] egymás között tett constitutióját a nemes fazakas c[éhnek], mint olyaténokat, melyek más nemes céhek [rend]tartásával is megegyeznek confirmáljuk, [corro]boráljuk tulajdon subscriptionkkal s usuált pecsétünkkel. Signantur Desini diebus et annis [.....]riis prenotatis.

Ex senatu oppidi nobilis Dés exmissi iudices arbitros:

GABRIEL KIS MARJAI
juratus assessor (p. h.)

JOHANNES BON [IS?]
juratus assessor (p. h.)¹

[A]DAMUS FÜLÖP
juratus assessor (p. h.)²

STEPHANUS AL[MÁSI]³
juratus assessor (p. h.)⁴

GULÁCSI MIHÁLY
a déési nemes csizmadia cének
hites cé mestere (p. h.)

PRÁGAI JÁNOS
nemes Dés várossának hites sena-
tora s szószollója és a nemes szabó
céhnek kis céh mestere (p. h.)

NAGY SZABÓ ANDRÁS
a nemes szabó chének
hites céh mestere (p. h.)

BALOG ISTVÁN
nemes Dés várossának hites sena-
tora és a nemes csizmadia cének
érdemes tagja (p. h.)

GYARMATI ISTVÁN KOVÁCS
nemes Dees városának hites sena-
tora és az nemes kovács cének
öreg cé mestere (p.h.)

10.

1758. május 3.

A céh-tagok három osztályba való sorolását kimondó határozat.

In anno 1758 die 3tia Maji levén az nemes fazakas cének közönséges gyűlése, az midőn is közönséges akaratból (!) végeztetett és confirmáltatott az, hogy három classisra osztván az nemes chae (!) magát, ugymint, az első classisban leszen hat öreg, a második classisban, az hat öregek után az szolgálómesterig találtatható le ult (!ült) ifjú mesterek, az harmadik classisban pedig az szolgáló mesterek az utánnak lévő ifjakkal, melyhez képest az ché proventussa osztatott most és ennek utánna is in perpetuum csak két classisra oly conditioval cedálván az nemes chének öregjei ezen dolgot, hogy ennek utánna immunizáltassanak mindennemű ché szolgálatjából.

¹ 1765-ben Bónis János a város hadnagya [SzolnDobMon. III, 210]. A Bónis-család tősgyökeres dési család.

² A pecsét leesett.

³ A kiegészítésre nézve l. SzolnDobMon. VII, 238. Itt az esküdtek sorában, 1752-ben Almási István neve is szerepel.

⁴ A pecsét leesett.

11.

1759. szeptember 7.

A városi tanácstól az ifjú mesterek kérésére kiküldött, a Nagy Pusztai templom végében lévő hely tulajdonjoga ügyében helyszíni szemlét végző bizottság jelentése.

Alázatosan akarjuk Tktes Nemes Tanács kglmeteknek jeleníteni quod hoc anno praesenti 1759 die vero 7ma mensis 7bris nemes Déés várossában lakó becsületes ifjú fazakasmesterek ökglmek Tktes Nemes Tanács gratiájából obtineált resolutiojok mellett hívának el bennünket beadott alázatos instantiájokban specificált helyre, hogy azon helyet az ökglmek számokra oculálnók és felmérnök.

Mi is azért anno et die ut supra járandó obtingensünket lévalván mind az Tktes Nemes Tanács exmissiojának, úgy az említett fazakas atyafiak ökglmek kívánságoknak kívánván satisfacialni kötelességünk szerint elmentünk az megírt helyre, mely is vagyon az Nagy Pusztai templomnak¹ napnyugoti végiben dél felől; mely helyet oculálván az ökglmeknek helyének ítéltük. Az Musnai Józsefné asszonyom háza felé az nemes város rúdjával 2 rúd és egy sing, szélessége peniglen fél rúd és egy sing, az melyről adjuk ezen adtestatoriankat futuro pro testimonio fide mediante subscriptionkkal és usuális pecsétünkkel is corroborálván. Datum die locoque ut supra.

Correcta et coram nobis.

LADISLAUS NEMES

ductor primarius nobilis oppidi
Dees (p.h.).

STEPHANUS ZILÁHI

juratus assessor nobilis oppidi
Dés (p. h.)

STEPHANUS VINTZE

juratus senator nobilis oppidi
Déés. (p. h.)

12.

1764. január 19.

A céh és Madarasi János között fennforgó ellentéttel kapcsolatban a céh belső szervezete ügyében hozott céh-határozat.

Anno 1764 die 19na mensis Januarii az dési nemes fazakas céh és Madarasi János ökglmek között való controversiának [.....] kívánságára a két félnek hadnagy titulált [Bó]nis János uram által

¹ E pusztai-templom helyére nézve l. tőlem Dés helynevei: Erd. Tud. Füzet. 101. sz. 47.

exmittáltatván az a [.....] főcéhmester Diénes András atyánkfia [há]zánál celebrálván, az arbitrativa sessio az [cau]sának revisio-ját meghallgatván, az nemes céh részéről feladatott punctumokat ventillál [.....] előbbeni conclusumokat szabogatván más nemes céhek módjához is rendjeket, úgy [hogy] más félnek is írásban tett praetensioját [.....]seálván, pluralitate votorum tettünk égy [ilye]tén

DELIBERATUMOT:

Jóllehet a nemes céhnek in anno 1756 die 18 mensis Januarii közönséges gyűlésében tett conclusumát előmutatta légyen ugyan egyik [ar]ticulus helyett valónak, mindez mái napig... tartatott-nak lenni, hogy akkoron az nemes céh számához képest tartatván az alkalmazta[tott] 6~ hat öreg számban lévő mesteremberré ne ingrediáltatna és bé se vétetődhetné[k sem]miképpen, mint ahogy az akkori kevesebb [szá]mához képest az nemes céhnek elegendő, most pedig számosabb lévén az nemes céh [elegendend]őnek ítéltetett magoknak is amaz conclu[sum] szerént, melyben exponáltott hogy más [nemes] céhok jó regulájokhoz is alkalmaztathat[ják mago]kat ökglmek. Melyre való nézve Madarasi János ökglme a nemes céh céhmestersége elviselésével és azon hivatalnak szokott és szabott omissa befizetésével ennek előtte bizonyos időkkel nemes céhét contentálta, érkeztén ehhez a nemes céh öregei részéről bennhagyott becsületes személyeknek votumok és megegyezett akaratok is, nevezett Madarasi János ökglme az öregek számába vétett; nemkülömben Sitter Ferenc ökglme is contentumot tévén nemes céhének (ámbátor nem kívánta légyen is az öregségbéli gradust, mindazonáltal, hogy gradussában ne változzék) ugyan az öreg mesterek száma közzé bétetetik és mindketten az több öregekkel az eddig obveniált szokott jövedelmekből két-két just vehetnek, tartozván mindazonáltal mindketten ökglmek a nemes öregségnek béköszönéskor megadni szokott onust megadni magok rendi szerént. Minthogy pedig ezen controversiának discussiója alatt valamely eddig practizált unalmas rendtartást is kívánnának az nemes céh részéről jövendőbéli időkben és maradékjokra nézve állandóul megtartásra igazíttatni, általunk az öreg mesteremberek szaporodhatások felől végeztetett egyenlő akarattól, hogy mostantól fogva mindaddig, míg 40 negyven vagy 50 [öt]ven személyre nem sza-

porodik a nemes céh [a] mostani 8 nyolc öregeknél többre ne porodhassanak, kiknek is mint ennekelőtte, úgy ennek utána is az két-két jussok meg hagy[a]tik; ennek utána pedig ezt observálják öklmek, hogy az fő, kiscéhmasterség, atya [mes]terség és egyik látómesterség az nyolc öregek[en] forduljon meg, ha szintén két vagy több ízben is megkívántatnék az kiscéhmasterséget elviselni mindaddig, míg valamelyik az öregek közül elhalánd, kinek is helyébe más érd[e]mes tagja a nemes céhnek, aki rend szerint [kö]vetkezik, az öregeknek írt számában béléphet, akkor osztán midőn az hivatalok változásán[ak] ideje következend, a következő kiscéh[es]terséget, aki újabb az öregek szám[ában], mostan pedig folytató kiscéhmaster ö[kglme] esztendejének elteléséig hivataljában m[eg]hagyatik. Hogy pedig a kiscéhmasterségn[ek] jobb módal való viselése helyre állíthatassék, a mostani kiscéhmasteről hivatalja onussát felvenni az nemes céh ne merészelje, nehogy a mostan elkerülni kívánt [ver]sengés ismét bécsusszon, mely miatt ma[gá]nak ismét ehez hasonló vagy még nagy[obb] költséget okoznának jövendőben. Ami pedig az Sitter Ferenc öklme öreg[ek] számába való férkezését reménsége fel[ett] illeti, bizonyos okra nézve úgy kellett meg[maradni], mindazáltal ebben az causában semmit [sem] költvén fáradván, hogy Madarasi Ján[os öklme] expensáit in medietate megf[izetni] méltónak ítéltetett; az peres felek pedi[g egy]más költségét szenvedjék békével egy iránt. Hozzá adatván az főcéhmaster és öregek propositiójokra ez is, hogy megigazíttassék, hogy tudni illik eddig az inasok szegődségéből esni szokott jövedelmecskéknek felosztása az nemes céhben közönséggé tétetett vola (!), mely ennek utána abrogáltassék, hanem az arbitrativa sessio más nemes céhoknak rendihez kormányozván, így determinálta, hogy mostantól fogva mindenkoron, minden inas szegődségben esni szokott jövedelem az nyolc öregeknek és catalogussok szerint behívattatandó két-két céhbéli ifjaknak menjen részekben mindaddig, míg catalogussokon elfoly az ifjak classissán, annakutána még ottan kezdjék el az ifjakon az inaszegődségben való behívattatást, imponáltatik.

Egyebekben pedig céhbéli atyánkfiai öklmek kövessék magok jórendtartásokat, intimáltatik.

Mely feljebb megírt deliberatumunkat, úgy abban inseralt melióriatiokat, melyek más nemes céhok rendtartásával is meg egyeznek, confirmáljuk és roboráljuk, tulajdon subscriptionkkal és

usualis pecsétünkkel. Signatum Desini anno die locoque praemorato.

Exmissi pro parte cehae
arbitri judices:

ÉRSEKUIJVÁRI LÁSZLÓ

nemes Dees várossának hütös
assessora (p.h.)

ERSEK-UIJVÁRI GERGELY

nemes Deés várossa hütös
assessora (p.h.)

PRÁGAI JÁNOS

nemes deesi szabó céhnek céh-
mestere s hütös senatora (p. h.)

ISAKI ISTVÁN

nemes Déés várossa hités
senatora. (p. h.)

Exmissi pro parte
Dom[in]i Joannis
Madar[asi]:

FÜLEP ADÁM

nemes Déés várossának hütés
assessora (p.h.)

DÉSI ZILÁHI ISTVÁN

nemes Dés várossa hütös
assessora (p.h.)

DEESI JÓZSEF

nemes [Dés] várossának ordiná-
rius hités notariussa (p. h.)

ENGIGER GELLY (!)

a nemes csizmadia cé mestere,
nemes személy (p.h.)

VINCZE GYÖRGY

nemes Dees várossa hités
senatora (p. h.)

13.

1767. január 19.

A céh piaci áruló színjének bérére vonatkozó határozat.

In anno 1767 die vero et mensis 19 Janu[arii] midőn a nemes céhnek(!) céhmester-tétel napja vala közönséges megegyezéssel és kézbeadással discuralván a nemes céh a piacon lévő színnek dolga iránt, hogy a modo adpos[seso]rum azon színnek váltsága legyen a következő successoroktól három magyar forint, mivel azon áruló színnek az építtetése a becsületes nemes céhnek számos költségbe esett vala; ennek előtte pedig taxaja csak hat márvás vala, amelyet keveselt a nemes céh, mivelhogy a szín alkalmatlanabb vala.

14.

1769. június 28.

A céh és Sebestyén Márton, valamint Özv. Sitter Ferencné Ács Krisztina között fennforgó ellentétek ügyében hozott bírói határozat.

Mi alább subscribált személyek adjuk tudtára mindeneknek az kiknek illik quod in Anno Domini 1769 die vero 28va mensis Junii deesi becsületes fazakas Sebestyén Márton és Ács Krisztina, néhai Sitter Ferenc ökglme özvegye, mint apellansok és actorok, úgy az egész dési nemes és becsületes fazakas céhnek qua inctusoknak requisitiojokra fennforgó causajok és controversiájoknak eligazításira exmittálta[t]ván arbitrált bírakul, compareáltunk be[csü]le-

tes Székelyhídi Fazakas János uram ő[k]glme házához, az holott is mindkét részről írásban beadott praetensiojokat és panaszokat a parsaknak felolvasván és articulussok szerént ruminálván, tettünk ily következő

DELIBERATUMOKAT :

Az apellans Sebestyén Márton ő[k]glme nemes céhe die 21-mensis Junii anni praesentis ellene emanált deliberatumát apellálván, avégre provocálta causájának discussioját az arbitrativa sessio eleiben, hogy amint p[rae]tendálja eddig való articularis constitutioja ellen az inasszegődségért nemes céhe, a[z] inasnak atyján vagy önönmagán az béa[dott] 7 azaz hét vonás forintoknál többet kívánt volna desummálni, úgy mint az egy veder bornak árra, melyre az 6 azaz hat forintokon feljül való pénzt praetendálta a céh, hogy esett volna, nem tartotta elégségesnek, a mostani bornak drága árrához képest, kinek is ebbéli praetensioját sokallván az quaerelans (abból származott dissensiojok), melyre nézve az apellánsnak kívánsága szerént pro lumine articulussok mégvizsgáltatván, ottan világosan tanáltatik, hogy az inasszegődségben generaliter akár városi, akár idegen személy légyen az (csak szabad személy légyen) nem többel, hanem 3 azaz három forint készpénz, egy tál étel, egy pecsenye, egy kenyér és egy veder borral tartozik az inasságra szegődő, melyet méltán controvertálni láttattott az actor avagy csak azért is, hogy iteratis vicibus a nemes céh több nemes céhek effélékről sonalo usus praxissokhoz observálni szorítottak, magok articulussaikhoz ragasztott régi arbitrativa sessionak deliberatuma által. Már penig közöttünk lévő becsületes csimadia atyánkfiak proponálván, hogy magok rendeken az három tál étel, egy pecsenye s két veder borig való ételnek, italnak és készpénz fizetésnek summája in flor. 7 azaz hét szokott acceptáltatni, hogy penig az három forint készpénzen kívül egy tál étel, egy tál pecsenye, egy kenyér exurgálna, viszont a boron kívül három forintokra, az arbitrativa sessio által nem láthatja, mivel mind étel s mind az egy veder bor az resultans a 4 négy forintokból in natura megszerezethetnek, hogy ennek utánna a nemes céh magát a pari, mint a nemes csimadia céhbéliek ő[k]glmek hét forint kerek summával az inasszegődségben contentus légyen végeztetett, szabadságában állván mindazonáltal az inasságra szegődőnek akár in aere, akár in natura adja meg a ne[m]es céhét. Ami penig a praetendált hamis lelküződését illeti, engedetlenségét, zálog nem adó akaratját, indulatját és hogy privatim vel in concreto a céhbélieket illetlenül tractálta az actor nézi, minthogy ugyancsak oly zálog adatott [há]zától egy garas érő, mely mintegy semminek állíttatha-

tik 3 (azaz) három forinthez képest, azért hitét megszegőnek nem tarthatik, mivel [nem] is maga, hanem az felesége adta, azért ebben poenalitassa tollaltatik az actornak, tartozván mindazonáltal nemes céhét az actor öklme in concreto megkövetni. De emellett exhibeáltatván ellene, hogy már ezelőtt ehez hasonlóul engedetlen-ségéért, maga oppositójáért deliberative circumscribáltatott vala és mostan előbbeni vakmerő engedetlen-ségét újjítani kívánta, most még egyszer érdemlett poenalitassa condonáltatik, úgy mindazonáltal, hogy nemes céhének legitimálandó általa okozott költségét fáradságát refundálja, bizonyos légyen penig az actor abban, hogy ha harmadszor is ily patratumait az actor megújítja, az mostani céhe deliberatumának articuláris büntetéseit el nem kerülli, az mostaniak is hozzáragadnak és irremissibiliter exequaltatni fognak. Ami penig az öregséget és nemes céhet illeti, hogy az ily tagjait jó tanács-adásokkal és articulussoknak igaz magyarázásával éltes-sék, hozzája illendő engedelmességgel viseltessenek, az arbitrativa sessio az egyenességet atyaiképpen intimálja.

Az actor Sebestyén Márton die 29a Junii anni praefati nemes céhének legitimált költségét in sz. 6. exsolválván és az egész céhét deprecaván, ezen deliberatumnak hac parte coram sessione satisfaciat.

A másik instantiájában panaszlott appellans, úgy mint Ács Krisztina, néhai Fazakas Sitter Ferenc özvegye öklme causájában penig pronuciáltatott ilyen

DELIBERATUM:

Nem lévén az apellans instansnak nemes céhet mint égy akaratjok ellen extráhált deliberatumának ezen forumra való provocatiojának méltó okai, mint az céhbelieknek relatiojokból értetik, hogy a szükségnek idején oly becsületes, beteges és adósságokkal s más nyomoruságokkal terhelt tagjoknak (mint most is Hidi Istvánnak gyámolittására) istenes elősegéllésekre az ká[n]toros (!) legények gazdájok kezek alól két-két heti munkára szoktak általtétetni, aminthogy ezen jó praxisnak observálása mellett mások által nehány ízben a legények avégre el is [enged]tettek vala, az instansnak pedig csaknem két esztendő legénye egyszer rendeltetvén a nyavallyás személynek segédésére (!) céhe végezéséből, csak ezúttal sem kívánja vala a mag[á]val tett hasonló jóért legényét kiereszteni (mely engedetlen-ség nem illik az árvákhoz é[s] özvegyekhez), hanem vakmerőképpen céhe [és] annak előljárói ellen helytelen szavaival ille[t]lenül zúgolódott. Mivel pedig az ilyen végzésekben az instans maga is tartozik concurr[al]ni, a proportione nemes céhe ellene val[ó] deliberatuma rathabealtatván, hogy meg[sér]tődött

nemes céhe tagjait mindenekről meg[kö]vesse (az *articularis poena* helyett) *committáltatik*, mely szerint legénye is hetét el[tölt]vén ottan, ahová rendeltetett, viszont az instánshoz redeáljon, azaz az *quaerulansnak* míhelyében a nemes céh *deliberatuma* (is ezt tartván magában) *vigoráltatik*; az instánsnak pedig nagyobb engedelmességgel való magaviselés *imponáltatik*, ha céhének büntetésében *incurralni* nem akar szántszándékoson.

Conclusum: Anno 1769. die 29na Julii. A *praeinserált* *deliberatumok*nak olvasások után az nemes céh által *proponáltatik*, hogy az tegnapi *confluxus* alatt Foglár Ferenc nevű mesterember ily száraz időben az *Mlgos Királyi Gubernium* erről való kegyelmes *commissioi* és azon *fundált* *magistratualis conclusumi* s *publicalt* *parancsolati* ellen az céhbeli előljárók *intéseikkel* sem gondolván, az céhház körül *dohányzott*, melyről *megintetvén*, *zúgolódott*. *Hallatik* pedig, hogy nem oly régen is Szent Györgyi József öklme házánál a pipázás miatt szintén tűz támadott; hogy azért senki a nemes céhhez tartozók közül *dohányozni* a céhháznál (úgy mássutt is) vagy oda *pipával menni* ne *praesummáljon*, *parancsoltatik* és hogy mostanában Foglár Ferenc nemes céhével *concordáljon* érette illő, különben 12, tizenkét lapát *ütése szenvedésében* *in exemplum alior[um]* *incurral*, másokkal is ha történnék 3, három mártásig *megzálogolván* *büntessék*; ha pedig annyi erő *bonuma* nem lenne, *toties quoties* (*dohányozni* ártalmas helyen *comperiáltatik* valamelyik) *in corpore*, hogy hasonlóképpen *büntetődjék* az nemes céhnek *közönséges consensusával* együtt *concludáltatott*. *Extradatur [pen]es arbitros*

LADISLAUS MOSA
Incliti Commitatus Szolnok
Interioris juratus assessor (p. h.)¹

GABRIEL KIS MARJAI
Incliti Commitatus Szolnok
Interioris ordinarius notarius et
oppidi nobilis Des juratus
assessor (p. h.)

STEPHANUS ZILAHÍ
Incliti Commitatus Szolnok
Interioris juratus assessor (p. h.)²

ADAMUS FÜLŐP
Incliti Commitatus Interioris
Zolnok juratus assessor (p.h.)³

GREGORIUS ER[SEK]UJVÁRI
nobilis oppidi Dees juratus:
assessor (p.h.)
ANDREAS BÁNY[AI] DE DÉS
Incliti Commitatus [Szol]nok
Interioris juratus assessor (p. h.)

JOSEPHUS DEESI DE EADEM
ordinarius oppidi nobilis Dees
notarius (p. h.)

BALOG ISTVÁN
nemes Dés városa hites sénatora

¹ Vörös gyűrűpecsétjének pajzsában balról jobb felé szökő szarvas van.

² Címerpajzsában szembeálló, jobb kezében a földön valamit tartó emberalak; a pajzs felett hétágú korona.

³ Vízszintes pólyával két részre osztott címerpajzs.

15.
1770. január 22.

A részegeskedésével magának és a céhnek sok kellemetlenséget okozó Székely Mihály fazekasmester ügyében hozott határozat.

Minthogy már ennek előtte való időkben sok ízben Székely Mihály uram öklme helytelen maga viseléséért és sok rendbéli haszontalan beszédéért, káromkodásáért és minden ok nélkül való esküvéséért sok ízben becsületes nemes Céhünktől egyenlő akarattól megbüntettetett, nemcsak hanem öklmének keményen eleiben adattatott, hogy az felettébb való italozással kivált a pálinka italától magát obstrahálná, mert felettébb élt s él mostan is véle úgy, hogy mikor megitasodik sem céhmestertől, sem öregmester társaitól semmi dépendentiát nem tartott s nem tart úgy, hogy akármi törvényes vagy akármi dolgát folytatta a nemes Céh, öklme miatt semmi jót nem végezhetett a nemes Céh, sőt midőn dorgálással mások intették is, annál jobban gerjedezett és amint praemittálók írásunkban haszontalanul esküdt, káromkodott; ezt is mondván: „Hadjatok békét, hadd légyen a Cének égy bolongya is!” Sőt ennek felette a cégyülés után öklme ittas fővel, nem úgy mint öreg mester embert illetett volna maga házához hazamenni, hanem a város utcáján nagy zajgással, kiáltozással korcsomákról-korcsomákra ment és ottan nemes céhünknek kisebbségére sok nem öklmét illető excessusokat cselekedett, amelyek panaszban a nemes Céh elejébe jöttek; melyhez képest a nemes Céh öklmét engedelmesen, nem érdeme szerint látogatta, de mégis a megírt excessusoktól maga obligációja szerint is meg nem tartoztatta, hanem most in hoc anno 1770 die 21ma (!) inasszegődség celebráltatván közöttünk a céhmester Madarasi János uram házánál a fenn megírt excessusokat megújította, azon szegődségben részeg fővel jövén bé, tetszett azért a nemes céhok die 22da Januarii közönséges gyűlésben ilyen delibérátumot tenni öklme iránt.

DELIBERATUM:

Jóllehet az inctus öklme sok ízben megintetett mind a nemes Cétől, mind öreg mesterember társaitól, sőt meg is látogattatott, de mégis sok rendbéli excessusaitól meg nem szűnt, hanem most megújítván a megírt szegődség alkalmatosságával ittas fővel jövén bé az öregség gyűlésben haszontalan esküvésével, ördögatta, disznószülette mondásával és nagy zajgásával az ottan levőket nagyon megsértette, melyhez sajnálván mások az öklme magaviselését, intették, hogy ne excedáljon. Erre monda öklme: „Hadd légyen

a Cének egy bolondja!” Tetszék azért a Cének ilyen végezést tenni, hogy ne büntetessék pénzbéli büntetéssel, hanem maga helyéből dégradáltassék, azaz öregek számából kimaradjon más utánna való penig helyben successáljon.

A Deliberatumban megírt inctusnak maga kézbeadása alatt költ reversalissa iratott meg ekképen, hogy most a deliberatomban megírt maga helyéről való degradációját a Céh sok instantiájára remittálja,¹ de úgy, hogy magát ennek utánna compescálja (!), feletőbb való italozását és káromkodásait s helytelen cselekedeteit sem egyszer, sem másszor ne újítsa, mert ha comperiáltatik az fenn megírt cselekedetinek megújításával, ugyan az Deliberatumban megírt helyinek elvesztésén marad érette, sőt a nemes Céh ifjai így engednek meg, hogy akkor legutolsónak tétessék.

Extradatum per me juratum notarium Stephanum Szakmári.

16.

1773 után.

A Márton György remeklései alkalmával talált hibák megállapításával kapcsolatban hozott céh-határozatok.

22 Februarii remeket mutatván ifjú Márton György ökglme, mely remek munkában talált a nemes Céh 1-mo az korsóban hibát 1 fertály magasságú és 2 újnyit, 2do az fazékban avagy annak magasságában 1 fertály és fél szélességében 2 újnyit, 3-o a tálnak magasságában talált az nemes Céh hibát fél fertályt, szélességében egy fertály és felet.

22 dik Februarii remekelvén felyebb említett Marton György, mely remek munkában talált hibákért a Mlgos Régium Gubernium kegyelmes commissioja mellett elmarasztotta a nemes Céh 4 id est négy hetekig való szolgálattal, mely szolgálat m[ind addig] suspendáltatik, míg az 1773 esztendőben költ kegyelmes commissiója a nemes Céh kezében jó.

17.

1777. november 9.

Ifjú Székelyhidi Sámuel inas-szegődése.

Anno 1777dik die 9 9bris öreg gyűlése lévén a Nemes Céhnek, amikor Getse János ökglme inasságra megszokott mesterségünknek, megtanulására beszegődtette ifjú Székelyhidi Sámuel az maga költségén, melyet igére, hogy ha ökglmét becsülettel és híven fogja szolgálni, tehát reá s szegőccségére tett költséget tőle nem

¹ Valószínűleg ezért van a Deliberatum teljes egészében kihúzva.

pretendálja. Csak ugyan kéz beadással magát erősen kezességre is obligálá a Nemes Céhnek ez iránt, hogy ha a beszélgetett ifjú az tanulásnak, azaz inas esztendejének eltelése előtt élábálna, avagy elszöknék is tehát a maga privátumából az felszabadulás iránt az Nemes Céhnek tetszése szerint contentumot téssen. Melyben jelen voltak: ifj. Balog István, Pál György.

Pro anno 1778 esztendőre feltétel pénzt adott Székely Mihályné, Székelyhidi Sámuelné, Siter Ferencné, Hidi Istvánné, Nagy Istvánné. De a Nemes Céh ezeknek visszaengedte, de úgy, hogy más alkalmatossággal béhozzák.

18.

1780 körül.

A céh tisztségviselőinek esküformái.

a) A céhmester esküje.

Az igaz Isten, aki Atya, Fiú, Szentlélek teljes Szentháromság égy bizony Örök Isten, engemet úgy segéljen, hogy én ezen Nemes Céhtől választatott nagy céhmesteri tisztben igazán eljárak, a Nemes Céhnek minden punctumait megtartani, másokkal is megtartatni kívánom; a Nemes Céh tagjai közzül mindeneknek öregnek, ifjúnak, elsőnek úgy, mint utolsónak¹ ügyit-baját a Nemes Céh eleiben kívánom igazán feladni, igazán folytatni, folytattatni, igaz ítéletet tenni, tétetni.² Isten úgy segélye(n).

b) A látómesterek esküformája.

Mi, im ezek: Nemes Céhünknek választatott látómesterei esküszünk az élő Istenre, ki Atya, Fiú, Szentlélek, teljes Szentháromság minket úgy segéljen, hogy ezen hivatalunkat illető tisztünkben töllünk kitelhető képpen híven, igazán eljárunk, akiknek művek estimátiojokra hivatunk, jó lelkiesmérettel megnézővén igaz ítéletet teszünk, érdemek szerint fizetést rendelünk, Céhünk parancsolatai szerint az hibás munkát vizsgáljuk, a mi Nemes Céhünk eleiben illőt igazán reportáljuk, inasokat, legényeket tisztünk szerint oktatunk munkájokról, fogyatkozásokról gyakorta megintünk, előnkbe jövő panaszokat értékünk szerint igazán eligazítunk, amit pedig el nem igazíthatunk azt az Nemes Céh eleiben igazán reportáljuk. Mégis Isten úgy segéljen.

c) A szolgáló mester esküformája.

Nemes Céhonknek (!) szolgáló mestere esküszöm: Az igaz Istenre, ki Aya, Fiú, Szentlélek, teljes Szentháromság, égy bizony

¹ Kihúzza: szegénynek-gazdagnak.

² Utána értelmetlenül meg is szócska.

örök Isten engem úgy segítjen, hogy az én szolgáló mesterei (!) tisztemben híven igazán eljárók, Céhomtól, céhmesteremtől dependentiát tartok, Nemes Céhom céhmesterén(ek) parancsolatjában igazán híven eljárók, igaz admonitio(ra) igaz zállaglást teszek, Nemes Céhom proventussaiból, mellyek kezem alá adatnak, igazán szolgáltatok. Mégis Isten úgy segítjen.

19.

1788.

Az ispotály számára tett adományok.

Espotály számára Butyka István úr két márvást. / Szilágyi István úr egy petákot. / Farkas István három garast, ismét három garast. / Flakk Mihály három garast, / Szasz János négy garast. / Szakmari István három garast. / Eperjesi János két garas.

20.

Év nélkül (XVIII. század).

Az útban egymás iránt való viselkedés, a rosszul égetett edény büntetése, a beteg mesterek segítése, a táblajáratás, céhbeli halálesetek és az idegen mesterektől titkon behozott edények ügyét illető határozatok.

QUARTA PARS:

1. Végeztetett egyenlő akaratból, hogy m[i]kor Ko]losvárra vagy Besztercére vagy [más felé] akárhová mennek, senki az útban egyi[k a má]sik szekerének eleit ne vegye, [sőt az] mint itthon árulnak, minden mester[ember a]zonképpen bocsássa szekerét, majd [azon]képpen áruljon miképpen itthon.

2. Az utolsó eresztő helyen pedig hazajövéen az útban az minemű közönséges [kérdé]se vagy valami egyéb bajoskodása esik, [erős] regula tartassék, hogy ott mindenek [el] igazíttassanak magok között, hogy a céh ne búsíttassék.

3. Az útban pedig ha valamelyik mesterembernek vagy szekerének baja a [...] következne, egyik az másikat tar[tozzék] megvárni, annyival inkább segíteni, [...]ben az ki ez ellen cselekedik elm[arad] érette ugy mint sz. 100.

QUINTA PARS.

[1.] Sengés¹ műnek tíz pénz az poenája az piacon; ha pedig az panasz az céhházához bémégyen, megbüntettetik dénár 24.; ide értetik az fejtér földes-edény máz nélkül való, ugyan feljebb megírt poenán marad érette az ki ebben comperiáltatik.

¹ Olv. *zsengés*, azaz 'rosszul kiégetett' [vö. Imre Samu, A kolozsvári fazekasság műszókincse: Az ETI Évkönyve 1940—41. 118].

[2. A]z mely mesterember megbetegöl és kirend az céhtől le-
gényt, háromszáz műre adni kell.

[3.] Ha megnehezedik az msterember, az céhmesternek hírt ad-
nak, tartozik az céhmester örököt (!) adni tizenötöd napig és min-
den éccakára egy-egy pénz ára gyertyát kell adni az közönségesből.
Az ki penig ez ellen cselekszik, elmarad érette sz. 33 pénzen.

[4.] Az halottas házhoz, ha tábla jár és oda nem megyen az
órára az mely praefigáltatott, elmarad érette táblajáráson sz. dé-
nár 33.

[5.] Ha penig valamely mesterember meghal, vagy felesége,
vagy gyermeke, tartozik minden mesterember olyankor adni egy-
egy pénzt az céhban (!); ide értetik az is, hogy minden dologtehető
cseledje, fia, felesége, szolgája, tartozik megjelenni sub poena dé-
nár 33. [Mind]en alkalmatossággal tartozik a céhme[st]er sírásót
adni, annyival inkább eltemetni [és eltemet]tet[n]i sub poena sz.
denar 33.

6to Ha valamely idegeny külső mester titk[on váro]sunkba
művet hozna bé, annál inkább [...] megbizonyosodván az nemes
város had[nagyá]nak hírt adván az öreg mesterekkel egy[.....sza]
badossan megbüntettetik, az mint az o[lyatén?] dolog kívánja.

Az itt közölt határozatok egy, legalább még két részből álló szabály-
zat töredékeként maradtak fenn.

21.

1804.

*A céh folyamodványa és a tanács határozata a Kakashegyen kért
újabb agyagásó hely ügyében.*

A céh folyamodik a dési tanácshoz, hogy mivel „már sok ideje
miolta mesterségük folytatása végett agyaggal az ú. n. Kakas
Hegyről élnek, de nagyobb részin, az agyag vékonyon volt úgy,
hogy szintén már nincsen honnan hozzanak”, e hely körüli, agyag-
helynek való városi közföld pedig „felkérített más mesterségbeli
városi tagjaink által, kiknek is agyagra semmi szükségek nincsen.”
Kérik azért a tanácsot, hogy „occulator commissarius”-ok küldes-
senek ki és ők készek lesznek a kérdéses helynek becsült árát bé-
adni a nemes communitás cassájába. A tanács az occulatorok jelen-
téstétele után május 15-én el is rendeli, hogy „azon commune ter-
renumból részesedett individuumokat” fel kell szólítani, hogy
helyszíni szemle során állapíttassák meg foglalásaik mennyiségét.
Minthogy az occulatorok külön mellékelt véleménye szerint magán-
személyek miatt egy társaságot (t. i. a céhet) megfosztani a kérdé-
ses földtől, az igazsággal ellenkező dolognak látszik, és ezért ha a

panaszló cég ezeknek költségeit megfizeti, javasolják, hogy „a céhos társaság számára hagyják fel a helyet.” A tanács ilyen értelemben határoz.

22.

1804—1810.

Kisebb céghatározatok és jegyzőkönyvi bejegyzések.

„Az most folyó 1804 júniusnak 15. napján lett a nemes öregségnek gyűlése feles ifiakkal valamely dolog igazítása végett.

1 mo Madarasi Ádám atyánkfia instálván egy legénért, mivel feküvő beteg, annakokáért Krizbai József atyánkfia odaadatik 2 hétig segedelemre.”

1805. szeptember 14-én megzalogoltatott Botzor az agyag kivetésért, Pál Györgyné és Pál Mihály a vasárnapi égetésért.

„Pál Györgyné minden hiradás nélkül maga leányát megengedvén maga házánál tanulni mesterséget, melyet a nemes cég éppen nem engedhet, mái napon megbékélt 1 rénus forinttal úgy, hogy ennek utána nem dolgoztatja.”

„1806 die 4dik Januarii céhat gyűjtetvén céhmester uram, még pedig generális gyűlést, amelyben is feljelenté céhmester uram, hogy az legénységek articulust kívánnának, hogy megengedné a nemes cég; melyet megenged a nemes céhünk csakhogy az atyamester nemes céhval megegyező légyen az árticulusokkal.”

Február 22-én „táblajárásbeli céhat gyűjtven céhmester atyánkfi(a) a szomosújvári árulásér a széki asszonyoknak, és fűzesieknek¹ adjunk vagy ne adjunk, e kérdés forog; amelyért közönséges votumra tetszett menni. Tanáltattanak, akik ne adjanak 49-en, akik pedig akarnak, hármon. Ezért tetszett a nemes céhnek közönségesen, ha valamelyik adna azon kereskedőknek, tehát tartozék minden mesterember ellen 33 pénzzel, a céhmester ellen 66 pénzzel, amint ártikulusunknak 8. punktuma tartja; és ezen kívül minden ember maga helyére álljon katalogus szerént, egyik a másiknak helyet adjanak.”

Március 9-én „megengedett Kováts Jánosnénak, hogy edént végyen, Szomosújvárra vigye és maga eladja, a fizesi és a széki kereskedőknek sem egészen, sem maradékat el ne adja, ha pedig eladná, tartozik 6 forinttal.”

1806. március 9: „Pál György, Szilágyi István, Fodor Sámuel és Botzor Mihály atyánkfiái két ízben, noha előbb megzalogoltatott átoljában eladni vakmerőképpen bátorokdának

¹ Szék és Ördöngösfüzes szolnokdobokai község Szamosújvártól kelet-délkeletre.

idegen kantároknak az áruló helyekkel egyetemben Szomosújvárt, amint hogy azt bepanaszolt atyámfiai sem tagadják. Végeztetett, hogy Pál György, minthogy kétszer vétett a végzés ellen, kétszeres büntetést kapjon, a többi fizessen külön-külön minden mesternek 33, a céhmesterek 66 pénzeket.”

1806. június 7-én: Végeztetett közönséges akaratból, hogy senki is kantáros legéne ne hozasson magának, műhelyt annak ne adjon 6 frt büntetés alatt szabad az olyan legéne két hétig, hogy az atyamester műhelyt adgyon; két hét eltelve pedig, ha azon gazdánál vagy másnál meg akar maradni, tégyen le hat vonás forintot és azután szabad lesz beszégetni és igazságot kérni szokás szerént”

1807. január 3-án Krizbai József „kantár-legény”-hozatalért megzálogoltatott.

Március 25-én „végeztetett közönségesen, hogy ennek utánna a céhmester, se a nemes céh tagja pénzes temetést ne fogadjon alább 12 német forintnál, ha intertentiot nem ad, ha pedig ad a sírásóknak, virrasztóknak, fennszolgálóknak felfogadjanak 8 német forintér.”

Május 30-án Pál Györgynét megbüntetik 1 forinttal a szekérnek vásároknak való igen drága megfogadásáért; ismétlődés esetén 3 forintot fizet.

1808. január 4-én „letévén Máté József mester és Fekete Farkas mester a magok kövedző márvásait a békövedzésre, melyet nemes céhünk elvevén, hagyott ökegyelmeknek két heteket a magok megpróbáltatásokra azon kívül csináljonak egy lábost, jó nagyocskát fedővel, egy-egy nagy fazakat fedővel, egy jó nagy tálot. Ezen edényeket pedig jól megégetve mázoson beadják az ajándék edény vitel előtt harmod-negyed nappal.

Ugyanezen a napon tetszett a nemes céhnek végezni, hogy a gyűlés légyen a következő céhmester tételre 3 órára éfél után.

Vetsei Sámuel atyámfiatól ilyen szó feladását hallván nemes céhünk, hogy az örögök nem igaz törvényt nem igazán szolgáltottják, hanem hamis lelkűek képpen.”

A 10-én tartott gyűlésen Vétsei tagadja, hogy ilyen kijelentést tett.

Március 10-én „végeztetett, hogy már ennek utánna a felszabaduló legény nem csinál ezután szabaduló levelet, hanem tartozik cuncsattot (!) váltani 8 garassal, a notáriusnak 4 garassal és azon cuncsatra a céh pecsétjét szokás szerént 1 forinttal tartozik az ifjú (megváltani).

Május 28-án „megbékéllett... 4 hibáknak megbékélléséért 1 veder borral... Ha pedig ennek utána még abba tentáltatná magát, tehát tartozok (!) félmesterasztallal.”

Június 18-án „kibocsátott nemes céhünk főcéhmestere nemes Céhünk tagjait, ú. m. 10 tagokat Orbán György atyánkfi remeke megvizsgálására, megnézésére, amelyet is jó lelkesmerettel megnéztünk, megvizsgáltunk. Tanáltuk a külsői felrakását a kemencének, középszerű két ágú kemencét, a jóságra középszerű állapotba, berölről (!) pedig az ajjától fogva a tetejéig felette sok hibákat tanáltunk, úgy hogy ha a remeket néztük vona 6 frt-at büntetést tettünk vona. De azon kemence atyafinak készült, atyafiságosan, azért láttuk közönségesen azon hibákat 4 v(onás) forintokra.”

Július 16-án a céh „Pál György atyánkfia instantiájára, kérésére megengedte most a geléket árulni fontját 1 garasával azért, hogy Bányán drágább az ára és a költség is megszaparadott.”

Szeptember 3-án az áruló szín befedését határozzák el. „A kis céhmester, Dán János atyánkfia fel is vállaló a munkákat és ezért diurnumot határozott a céh 1 rénus forintot, melléje segítséget a céh tagjaiból, elkezdve a kataloguson a legvégén.” Mindenki maga menjen, ne küldje legényét vagy inasát; e határozat ellen vétők 1 magyar forinttal büntetődnek.

Ez évben „nőtleniséget fizetett” Szabó József és Páál István 44 huszasokat.

1809. január 3-án „nőtleniséget fizetett” Szatmári István 4 kupa bort, egy huszas kupája.

1810. január 15-én, mivel „Orbán György felválolván az egész kemence munkákat a nemes vármegye házában lévő minden munkát, az ispotályházokban is, ezen kívül a stabális tiszt urok számára is egy esztendőig, a nemes céh a szolgáló-legényi hivataltól menté teszi.”

Április 29-én a céh elhatározza, hogy mivel „ezen nehéz időben ... a nagy sár és az időnek s a szekereknek is szüksége mián Nagy Bányáról geléket nem hozhatnak, Szamosújvárról hozzanak.”

Július 21-én az „örög megromlott szín” deszkával megfedését határozzák el.

Szeptember 8-án kimondják, hogy „a látómesterek szorgalmasan járjanak és a legényeket hibás munkájokért büntessék; a fazakan és korsókon lévő jukakért 1 garast vegyenek.”

A november 10-én hozott határozat értelmében „a kaszárnyában militia-betegek számára egy-egy vonás forintot vagy pedig annyi ára edényt hozzon minden tag hónap reggel hét órára.”

Ebben az évben is többen fizettek nőtlenséget.

23.

1807. január 3.

Jenei János, Köteles István és Kováts György céhbe való belépése alkalmával az idegenben és helyben felszabadultak, valamint a kontárokknál legénykedők legénységi idejének kitöltése ügyében hozott határozat.

Ezen a napon (t. i. 1807. január 3-án) Jenei János, Köteles István, Kováts György a máriásokat bétévén bé is kövedzettek Nemes Céhünk közé, kiknek is legénykedési idejek szorosson megvizsgáltatván világosságra jött Jenei Jánosra nézve, hogy ő ugyan a legénykedésre kiszabott három esztendőknél sokkal többet töltött, de nagyobb részét falusi kantár mestereknél. Köteles Istvánra nézve, hogy ő tökéletesen kitöltötte, Kováts Györgyre nézve pedig, hogy ő vándorlásban másfél (évet) itt helyt mester embereink műhelyében hasanlolog másfél esztendőt töltött; az idegenekre nézve nóha még 1800-ban júniusnak 27 napján protokolláltotott, hogy itt helyben mesterembereink műhelyében tartozzanak három esztendőt legénykedni azok, akik céhünkba bé akarnok álloni, hogy azon három esztendő alatt magokat megesmértessék. De minthogy azon citált protocolatióban némű homály látcik, azért most valamint szinta Köteles Istvánnak, úgy Jenei Jánosnak és Kováts Györgynek a békövedzés megengedetett. Tökéletesen meghatározván közönségünk az először az idegenekre nézve, hogy mán tul egy idegen is céhünkba mindaddig bé nem állhot, valamedig itt helyben köztünk három esztendőt nem legénykedik, másodsor az itt közöttünk felszabadultokra nézve hogy azok is céhünkba mindaddig bé nem állhotnak, valamig három esztendőt nem legénykednek, szabadságokban állván ezeknek akár itt, akár másutt, de céhos helyeken, azon három esztendőt eltölteni; harmadsor a kantároknál legénykedőkre nézve, hogy azoknak a kantároknál eltöltött idejek semmiben sem fog acceptáltotni, akár idegenek, akár hazafiak légyenek azok. Most pedig a fenn írt három békövedzetteknek a remeklés megengedetetik a nemes Céh előtt.

24.

1807—8, 1849—50.

Inas-szegődtetések.

1807. február 7-én inasnak szegődtetik Kitsi Juon fiát Dávidot négy esztendeig.

1808. január 24-én Kováts György szegődtette Mokán Antal fiát Gyurit négy esztendőre.

1808. június 20-án „szegődtetett egy inast az Szakáts István atyánkfia fiát, Gyurit Bürgözdi Mihály atyánkfia 4 esztendőig, a gazda tartja mindenféle változóval, ruhával tisztességesen a ngy esztendő alatt, szokmánnal, harisnyával, csizmával, kalappal, a ngy esztendő eltelise után pedig céhunk árticulussa szerint rendeltetett gúnyákat kezes Bürgözdi Mihály atyánkfia a fiúér (fizeti) meg. Kezes Szakáts István atyánkfia Bürgözdinek.”

1849-ben az inasokat 3—5½ évre szegődtetik.

1850-ben köteles a szegődtető az inast gúnyával tartani, mikor felszabadul szabaduló-gúnyával tisztességgel ellátni, de ezt tartozik a legény leszolgálni; a szegődségi és szabadulási pénzek elvesznek, ezért az inas nem tartozik szolgálni.¹ Egy másik inas szegődésekor kötött alku szerint a szegődtető tartozik az inast egy-egy pár változóval és csizmával ellátni.

25.

1841. január 12.

A céhbeli Sírásó Ifjak Társaságának szabályzata.

A déési nemes fazakas cétól kiadattatott tizenöt számból álló Sírásó Ifjak Társaságának Articulusa, melynek is pontjai eképpen következnek:

Mi nemes Belső Szolnak vármegyében nemes Déés várossában lakó és lévő nemes fazakas Céh adjuk emlékezetére mindeneknek, akiknek illik e mi írásunk rendiben quod hoc anno praesenti 1841-ik die vero 12-ik mensis Januarii bizonyos tábla járási gyűlése lévén nemes Céhunknak amidőn is több ügyes-bajoskodásink között gondolkodván arról, hogy Isten Ő szent felsége bennünket feles számmal megáldott és öregeinket is egészséggel megerősítette úgy hogy régi ifjaink beállásoktól fogva a nemes céhot szolgálják, respiriumat nem szolgálhattak, melyre nézve, hogy ökglmek is régi szolgálatjoknak, úgy a következőknek, hogy bennünket mestereknek mondathassanak még az ideig mint az utolsó úgy szolgáltatnak, végeztük azért közönségesen, egész céhestől megegyezett akaratból, hogy ennek utána fennszolgáló mesterek légyenek, akik a nemes céh minden servitiumait, úgy mint sírásást, virasztást és minden fennszolgálat, künn-benn vizet vinni tartozzanak, mely ökglmeknek fárocásagos szolgálatjakat kívána a nemes Céh ökglmeknek így honorariummal lenni:

¹ Más szerződés értelmében a pénzbeli költségeket tartozik az inas leszolgálni, a gúnyát nem.

1-ször) Ha valamely becsületes ifjú nemes céhunkat követi, ha idegeny léjénd ennek köszönő poharából a nemes céh flor. hung. 1., ha mesterember gyereke lejénd, abból felét.

2-o) Minden egy szolgáló pohárból, ha idegen abból flor. 2, ha mesterember gyermeke, abból egyet

3-szor) A mester asztalból, ha idegen, abból 1, ha mesterember gyermeke, abból felét.

4) Háromforintos temetésnek felét, egy forintosnak harmadát; melyeket a nemes céh ökglmeknek megkíván adni becsülettel. Csakhogy ökglmek is magok hivataljakat becsülettel prestálják.

Melyre nézve ezen becsületes ifjaknak ökglmek kívánságok szerént kívánt a nemes céh ökglmeknek valamely punktumukat kiadni, hogy mihez tartsák ökglmek magokat, amelyek következnek eszerént:

1-o) Dékánt ökglmeknek magok közzül választani, akit alkalmasnak ítélnék, szabadságokban lészen.

2-o) A dékánnak pedig kötelessége az, hogy mikor a dolog kívántatik, réquiráltatván tartozzék rend szerént való ifjakat sirtásni, vírasztani fenn szolgálni és egyéb szolgálatra, ahová kívántatik előállítani és subsequens ifjak dékányjoktól inlinientis dependenter légyenek.

3-o) Ha pedig valamely becsületes ifjú dékányok rend szerént való parancsolatjának nem engedne s azt violálná, nisi maxima sit ratio cum denaris 50 büntetessék, ha pedig ezen büntetésnek sem annualna s a nemes céh elejibe jönne a dolog és méltó lenne in pecuniam cum flor. hung. 1 büntetessék.

4-o.) Ha pedig méltó mentsége léjendene akkori elmaradott szolgálatját más alkalmatossággal az alyan ifjú suplicálni tartozzék.

5-o.) Midőn ezen becsületes ifjak szolgálatban lejéndenek s akkoron egyik a másiknak ellene vétetnének s egymást becstelenséggel illetnék (az egy káromkodásan kívül és vérengезesen (!) kívül) az olyan ifjút a dékány az ifjakkal együtt fél forintig büntettesse, ha pedig a nemes céh elejibe jönne dolog cum perta (!) poena sei (!) veritate cum duplo büntetessék.

6-o.) Dékánytételek ökglmeknek céhmestertételkor lejénd, úgy szintén az ifjaknak kimenetelek akkor légyen; addig egyik se mehessen ki akárhány álljon a nemes céhba.

7-o.) A becsületes ifjak addig, amit cummulálhatnak, magok szabadságokban lészen akár felosszák, akár elköltsék.

8-o.) Az egész céhbéli ifjúság kötelezi magát arra, hogy a testvitelbe és a békapálásba ökglmeknek illendő segítséggel lésznek.

9-o.) Senki is ezen becsületes ifjakat vízfordással és pecsenye sütéssel nem aggravalhatja, ha szolgálatba léznek is, hanem ha inas taláztatik a céhban, azok tartoznak végbe vinni.

10-o.) A gyermekek előtt való menetellel akármelyik ifjú rend szerént tartozik sub péna (! poena) denar 50 és ha a dolog elébb menne, cum flor. 1 büntetessék extipiálván a catholica részen való atyafiakat, rászerválván ökglmeket magok halatjak előtt való menetellel.

11-o.) Ha valamely becsületes ifjú a szolgálat alól városunkból eltávoznék, képebelit nem hagyván vagy oda töltene és az alatt ami cummuláltatik, midőn mikor haza jönne az olyan ifjú portiojából sír ásásért dénár. 18, vírusztásért fennszolgálásér 12—12, gyermek előtt való callauzásért (!) és céhbe való szolgálatja neglectusáért dénár. 6—6 subtráháltassék, ha pedig azon fusból (?) ki nem telnék, azon ifjú subplicálni tartozik.

12-o.) Amely becsületes ifjú ökglmek közül kiesik, az addig, amit cummuláltak, abból való portioját kivehesse.

13-o.) A szolgáló mester ökglme is, amíg ezen ifjúság között léssen, a szolgálatot szintén úgy tartozik, mint akármelyik.

14-o.) Midőn a nemes céhba multság léssen, az ifjak közül dékány hire és akarata ellen egyék is el ne mehessen, ideig való parancsolatja céhmesterünk ökglmének oda ne férjen.

15-o.) Az ökglmek jeladások vagyis eljárások ládájoknak kultsok légyen és aki az órát elvétí vagy elmulatja, a nemes céh táblajárásinak felével tartozik.

16-o.) Ha valamely becsületes ifjútól a dékány zálogot kér s zálogot nem adna, oka lévén pedig réa s magát mégis opponálná, tehát a nemes Céh ártikulusa szerént való büntetésnek felével tartozzék és maradjon.

17-o.) Amely becsületes ifjú ökglmek közzé bémégyen, akár idegen, akár mesterember gyermeke légyen, fél veder bor békőszönő pohárral tartozzék, akármely áron légyen.

18-o.) Az ifjak közzé ökglmek két bójáró mesterek, egy öreg és egy ifjú légyenek, akiket a Céh fog rendelni.

19-o.) Az ökglmek egybevaló gyűlések a bójáró mesterek házakhoz légyen, amelyiknek háza jónak ítéltetik.

20-o.) A nemes ifjúság ládája; a bójáró első embernél légyen.

21.) Midőn a nemes ifjúságnak gyűlése akadna lenni, tartozzék hírt adni a dékány a bójáró mestereknek; a láda kulcsa pedig a dékánál álljon.

Mely punctumoknak szentül való megállására, mind a nemes Céh, úgy az egész nemes ifjúság is kezeknek beadásával obligálták

magokat, a modo inpostinum (!) subvinkulo (!) flor. hung. 24 eo conditione, hogy amelyik fél violálni akarja a vijoláló (!) félnek (!) tartozék a megálló félnek a 24 forintokat déponálni; melyet hogy az egyik a másikhoz sine misericordia (!)... violálhassa.

Ezen punktumoknak és conditioknak megmásolhatatlanul való megállására adjuk ezen obligatoriánkat, egyik a másiknak futuro pro testimonio nemes céhünknek usuális petsétjével is megerősítvén. Datum anno ut supra 1841 a testátis (!). Mely dolog állítottatott fel ezen becsületes ifjak idejében ú. m. Szilágyi József, Máté József, Tóth Lajos, Jenej Mihály, Beke Moses, Tot István, Szabó Ferenc, Basa János, Getzi György, Csato János, Szilágyi András, Máté József, Endi József, Csát József, Kováts János.

P. H.¹

FERENTZI JÓSEFF mp.
magistratualis assessor és céh commissarius.

MAJTHINI JÓSEF mp.
a nemes céh fiskalissa.

26.

1841 körül.

A sírásó társaság dékánjának esküformája.

Én a mi nemes Déés városában lévő nemes Fazakas Sírásó Társaságnak közvaksával (!) választott dékánja, esküszöm az élő Istenre, ki Atya, Fiú, Szentlélek, teljes Szentháromság egy bizony örök Isten engem úgy segéljen, hogy én az én dékányi hivatalomban híven és igazán eljárak, senkinek semminemű részben nem kedvezek az ártikulus pontját megtartom és mással is megtartatom és kinek-kinek rend szerént való részit kiadatom. Mégis Isten úgy segéljen.

27.

1755—1821.

Az itt közölt iratokból ismert céh-tagok és céhbeli tisztségviselők.

1570 körül:	Fazakas Péter céhmester, Erdek Benedek, Fazakas Mátyás és Benedek.	az új-céhmester; Pogáts Mihály a régi kiscéhmester, Szakmári István az új kiscéhmester.
1724:	Farkas Zsigmond.	1757 Fazakas Székelyhidi János főcéhmester. Borbély Ádám kiscéhmester, Madarasi János a céh notáriussa.
1737:	Csehi Mihály, Farkos Zsigmond, Semsei László.	1764: Diénes András főcéhmester, Madarasi János, Sitter Ferenc.
1756:	Fazakas Kováts Sámuel, Mezei Gábor, Sebestyén Márton, Szilágyi István, Hidi István.	1769: Sebestyén Márton, özv. Sitter Ferencné Ács Krisztina, Szé-
1756 körül:	Madarasi János a régi céhmester, Sebestyén Márton	

¹ Az összetöredezett pecsét rajza kivehetetlen.

- kelyhidi Fazakas János, Foglár Ferenc.
 1770: Székely Mihály.
 1773 után: Márton György.
 1777: Getse János, ifjú Székelyhidi Sámuel inas.
 1804: Madarasi Ádám, Krizbai József, Pál Györgyné, Pál Mihály, Botzor.¹
 1806: Kováts Jánosné, Pál György, Szilágyi István, Fodor Sámuel.
 1807: Krizbai József, Pál Györgyné, Jenei János, Köteles István, Kováts György, Kitsi Dávid.
 1808: Máté József, Fekete Farkas, Vetsei Sámuel, Orbán György, Pál György, Dán János, Szabó József, Páál István, Mokán Gyuri inas, Bürgözdí Mihály, Szakáts Gyuri inas.
 1809: Szatmári István.
 1810: Orbán György.

28.

1755—1821

A céhbe felvett új tagoknak a jegyzőkönyvi bejegyzésekből összeállított névsora.

1755. X. 28: Sebestyén Márton.
 1755. XII. 9: Szilágyi Mihály.
 1756. I. 26: Hidi István.
 1757. 1758. III. 31: Butyka István.
 1758. 1758. IV. 25: Szakmári István.^{1a}
 1759. 1758. IV. 29: Pogáts Mihály.
 1760. 1758. III. (?) 1: Szász János.
 1761. 1758. V. 2: Balog Mihály.
 1762. 1760. V. 28: Imrefi Pál.
 1760. V. 28: Farkas István.
 1761. I. 21: Baratosi Anndra (!).
 1761. XII. 20. Székelyhidi Fazakas Sámuel.²
 1762. XI. 18: Veres József, Gyalui Mihály.
 1763. III. 20: Tokai János.³
 1764. XII. 29: Mak László.⁴
 1765. V. 2: Foglár Ferenc.⁵
 1965. 1765. V. 21: Foglár István.⁶
 1766. VI. 19: Székely István,⁷ Szakáts György.⁸
 1767. V. 3: Kotáng János⁹
 1768. VI. 22: Nagy István.¹⁰
 1769. I. ? : Henter¹¹
 1767. II. (?) ? : Pál György.¹²
 1767. III. 14: Vetsei József.¹³
 1767. III. 28: Balas (?)¹⁴
 1768. IV. 9: Flok Mihály.¹⁵
 1769. II. 13: Beke Mózes,¹⁶ Eperjesi János.¹⁷
 1769. II. 25: Zengyel József.¹⁸
 1769. IV. 6: Szakmári János.¹⁹
 1769. VI. 28: Kováts Márton.²⁰
 1770. I. 5: Monár János.²¹
 1770. I. 10: Szabó György.²²
 1771. I. 3: Sebestyén István.²³
 1771. XII. 2 (?): Getse János.²⁴

 1788. VI. 26: Foglár József.
 1788. XII. 18: ifj. Székelyhidi István, Kováts György.
 1789. V. 16: Dési Samuel.
 1789. IX. 4 (?): Szász István.
 1789. IX. 4 (?): Szabó Márton.
 1790. I. 22: Hantz István és Bona Mihály (?).
 1790. III. 16: Gecse István.
 1790. VII. 17: Gyöngyösi Márton.

¹ A keresztnévét nem említik; valószínűleg az 1806-ban szereplő Botzor Mihályról van szó.

^{1a} „Remekét is bemutatta.”

² „Bemutatta a céhben remekét, egyéb cehae (!) praetensiojit is deponálván a céhnek.”

³⁻¹¹ Remekét is bemutatta; az utolsó névből a keresztnév a levél rongáltsága miatt nem állapítható meg.

¹² „A nemes város hadnagyának híriével lévén ezen dolog (t. i. a beállítás) remekét is bemutatta.”

¹³ „Remekit is bemutatta.”

¹⁴ Ua.; a lapok rongáltsága miatt a keresztnév egyáltalában nem, a vezetéknev csak kétesen olvasható ki.

¹⁵⁻²⁴ „Remekit is bemutatta.”

1791. III. 16: Kovács János.
 1792. VII. 21: Nemes János.
 1793. VI. 29: Henter István, Vetsei István, Eperjesi Janos, Kiraj József, Vajai Sámuel.
 1794. IX. 6: Fodor István.
 1795. I. 24: Tot Zsigmond.
 1795. II. 9: Kosa József.
 1797. IV. 24: Monar Samuel.
 1797. VI. 2: Nagy János, Kamaravits Antal.
 1797. XI. 23: Sarkadi József és Pal Mihály.
 1798. IX. 29: Szakmári István.
 1798. XII. 2: Mak László.
 1799. VII. 2: Szakacs István és Alpári István.
 1799. IX. 11: Szőke János.
 1800. II. 3: Székel Sándor.
 1802. I. 30: Kováts István.
 1803. I. 17: Alpari Janos és Bagtarus Pal.
 1804. I. 16: Hegyi István és Bürgözdí Mihály.
 1805. I. 21: Madarasi János, Szilágyi János és Jenei János.
 1805. VI. 15: Szabó József.
1806. VI. 16: Pál István, Szilágyi István és Pál József. János és Kováts György.¹
 1807. I. 19: Gyarmati István, Jenei
 1808. I. 18: Máté József.²
 1808. (?): Orbán György.
 1809. I. 16: Takáts Mihály és Bokotyán István.
 1810. I. 15: Getse Sámuel, Kiráj Péter, Lengyel József, Vas István és Szász András.³
 1812. VI. 13: Szilágyi József.⁴
 1812. VI. 13: Szilágyi József.⁵
 1813. I. 18: Székely György.⁶
 1814. VI. 11: Madarasi Adam és Deesi István.⁷
 1815. I. 15: Szakatz György, Kiss David és Kantor József.
-
1818. V. 24: Kis Mihály.⁸
 1819. II. 28: Kováts József, Matzkasi Ádám és Strinkoter (?) Antal.
 1819. VI. 12: Szőke József és Kosa István.
 1821. VI. 23: Hosvatt(!) István és Marton István.

29.

1805—1811.

A céh-tiszttségviselők névsora.

1805. Főcéhmester: Kováts Márton. — Kiscéhmester: Takáts Mihály. — Látómester: Hentes Gábor (öreg részről)⁹ és Krizbai József (ifjak részéről). — Főnotárius: Déesi Sámuel.¹⁰

1807. I. 19. Kováts Márton volt céhmester. — Látómester: Getse János és Fodor Sámuel. — Atyamester: Makk László. Járómesterek: Szilágyi István és Hantz István.¹¹

1808. I. 18. Céhmester: Kerekes András. — Kiscéhmester: Dán János. — Bójárómester: Kiráj István, Pál György és Monár Sámuel.

¹⁻⁴ Remekeiket is bemutatatták.

⁵ Kétszer fordul elő neve egymásután következő bejegyzésben. A 2. bejegyzés után ez a bejegyzés áll: „A fazék, korsó, tál remekét bemutatatta.”

⁶ Neve után az előbbi bejegyzés áll.

⁷ Mindketten „fazék, tál, korsó és kemence remek” letétele mellett állottak be a céhbe.

⁸ „Bévétetődött a céhbe, és mindeneket befizetett.”

⁹⁻¹⁰ Előbb is ez volt, megmaradt.

¹¹ 1806. január 20-án a kiscéhmester fizetését 4 rajnai forintban határozták meg.

muel. — Látómester: Tákáts Mihály és Kováts György. — Notárius: Déési Sámuel.

1809. III. 16. Céhmaster: Kerekes András.¹ — Kiscéhmaster: Dán János. — Látómester: Madarasi Ádám (az öregek részéről) és Déési Sámuel (az ifjak részéről). — Atyamester: Kováts Márton. — Béjárómester: Vetsei Sámuel és Henter István. — Notárius: Déési Sámuel.

1810. I. 15. Céhmaster: Kerekes András. — Atyamester: Kováts Márton. — Béjárómester: Kiráj József. — Látómester: Szilágyi István (örög) és Szász István.

1811. I. 21. Nagycéhmaster: Desi Sámuel. Kiscéhmaster: Vetési Sámuel.² — Notárius: Máté László. — Szolgáló legin: Getse Sámuel. — Látómester: öreg látómester: Pál Byörgy, ifjú látómester: Hántz István. — Atyamester: örög Silagi (! Szilágyi) István. — Örög bejárómester: Szasz István. — Ifjú bejárómester: Tot Zsigmond.

1841. Majthini József, a céh fiskálisa.

30.

1859—1870.

A Sírásó Társaságba felvett tagok névsora.

1859-ik év november 20-án békövedzett Peszternák Ferenc. — 1859. VII. 17. Matskási József. — 1860. VIII. 12. Forró Ferenc, Kovács Sámuel, Kús Mihály. — 1861. I. 27. Darvas Péter, Strahator János, Koszorus Károly, Basa János, Szász András. — 1861. VII. 7. Kovács Károly, Géczi Károly, Máté Ferenc. — 1863. I. 24. Kiss István, Lasanczi Sándor, Vas István. — 1863. VII. 5. Basa Ferenc. — 1863. VI. 17. Erdei József, — 1867. VI. 17. Szilágyi Károly, Szabó Lajos. — 1867. VII. 14. Szentgyörgyi Ferenc. — 1868. Kis Sándor, Székely Károly, Szathmári Sándor. — 1868. VII. 26. Murávecz János. — 1869. Körtélyesi György, Szőke József, Szabó Károly. — 1870. évben volt Murávecz János a dékánya a Sírásó Társaságnak (1871). — 1870. Tóth Lajos, Strakatal István, Tatár Lajos, Kecskai Sándor.

¹ A nagycéhmaster fizetése 8, a kiscéhmasteré és notáriusé 4—4 rajnai forint.

² A fizetést ugyanannyiban állapítják meg, mint 1809-ben.